

**”SANOIN, ETTÄ HYVIN MENI JA ETTÄ TIESIN TÄMÄN
JO MATKALLA TÄNNE”: YLEISURHEILUVALMENTA-
JIEN REPRESENTAATIO HELSINGIN SANOMISSA**

Veera Perälä
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden lai-
tos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Veera Perälä	
Työn nimi "Sanoin, että hyvin meni ja että tiesin tämän jo matkalla tänne": yleisurheiluvalmentajien representaatiot Helsingin Sanomi	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 37
<p>Tarkastelen maisterintutkimuksessani yleisurheiluvalmentajista muodostuvia representaatioita Helsingin Sanomissa kriittisen diskurssintutkimuksen avulla. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia representaatioita yleisurheiluvalmentajista ilmenee ja millaisin kielellisin keinoin niitä tuodaan esiin. Tutkimukseni pyrkii nostamaan esiin niitä käsityksiä, joita media valmentajista toisaalta heijastaa ja toisaalta rakentaa, jotta pystymme tulevaisuudessa tarkastelemaan valmentajuutta nykyistä kriittisemmin. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Minkälaisia representaatioita yleisurheiluvalmentajista rakentuu Helsingin Sanomissa? 2. Millä kielellisillä keinoilla näitä representaatioita rakennetaan?</p> <p>Teoreettisena viitekehystenä tutkimukselle ovat kriittinen diskurssintutkimus ja diskurssianalyysi. Monitieteinen tutkimukseni liittyy mediaurheilun tutkimuksen kenttään. Keskeisimpiä käsitteitä ovat diskurssi ja representaatio.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että valmentaja esitetään Helsingin Sanomissa pääosin asiantuntijana ja läheisenä ihmisenä urheilijalle. Havaitsin ja nimesin seitsemän representaatiota: valmentaja entisenä urheilijana, valmentaja asiantuntijana, valmentaja läheisenä ihmisenä, valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana, valmentaja yhteistyössä sekä valmentaja urheilun ulkopuolella. Representaatiot rakentavat valmentajasta hyvin positiivista kuvaa, joka on linjassa aikaisemmissa tutkimuksissa hahmotellun ihannevalmentajan kanssa.</p>	
Asiasanat valmentaja, representaatio, kriittinen diskurssintutkimus, urheilu, uutiset	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta ja tavoite	1
1.2	Aikaisempi tutkimus	3
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	5
2.1	Representaatio	5
2.2	Kriittinen diskurssianalyysi.....	7
3	AINEISTO JA MENETELMÄ	10
3.1	Helsingin Sanomien uutiset tutkimusaineistona	10
3.2	Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkijapositio.....	11
4	YLEISURHEILUVALMENTAJIEN REPRESENTAATIO	13
4.1	Valmentajan ammattitaito	13
4.1.1	Valmentaja entisenä urheilijana	13
4.1.2	Valmentaja asiantuntijana	17
4.1.3	Valmentaja persoonana	24
4.2	Valmentajan suhde urheilijoihin.....	25
4.2.1	Valmentaja läheisenä ihmisenä	25
4.2.2	Valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana	27
4.2.3	Valmentaja yhteistyössä	28
4.3	Valmentaja urheilun ulkopuolella.....	30
5	PÄÄTÄNTÖ.....	33
	LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Tässä luvussa kerron tutkimukseni taustoista ja tavoitteista sekä esittelen tutkimuskysymykseni. Lisäksi esittelen aikaisempaa tutkimusta, johon myöhemmin päätännössä peilaan tutkimukseni tuloksia.

1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoite

Tarkastelen tutkimuksessani yleisurheiluvalmentajista muodostuvia representaatioita Helsingin Sanomissa diskurssintutkimuksen avulla. Se, minkälaisina valmentajat esitetään mediassa, on tärkeää, koska mediassa rakentuvat merkitykset luovat ja muokkaavat käsityksiämme siitä, minkälainen on valmentaja (ks. Fairclough 1995, s. 10). Käsitys valmentajuudesta taas vaikuttaa siihen, millaisia valmentajat nyt ja tulevaisuudessa ovat tai pyrkivät olemaan. Valmentajien vaikutus urheilijoihin voi olla suurta, mutta sitä ei esimerkiksi arjen keskusteluissa tunnisteta yhtä laajalti kuin esimerkiksi opettajien ja vanhempien vaikutuksia. Tutkimukseni pyrkii nostamaan esiin niitä käsityksiä, joita media valmentajista toisaalta heijastaa ja toisaalta rakentaa, jotta pystymme tulevaisuudessa tarkastelemaan valmentajuutta nykyistä kriittisemmin. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten yleisurheiluvalmentajia representoidaan Helsingin Sanomissa?
2. Millä kielellisillä keinoilla näitä representaatioita rakennetaan?

Valmentajat ovat näkyviä toimijoita urheilussa. Toiminnallaan he osallistuvat urheilun representaation rakentumiseen – valmentajat vaikuttavat myös siihen, millaisena ja minkä arvoisena urheilu yhteiskunnassamme nähdään. Yleisurheiluvalmentaja on Suomessa ammattina niin matalapalkkainen, että vain muutama ihminen pystyy tekemään sitä ainoana työnään. Yleisurheiluvalmentajien palkkauksesta ei ole olemassa virallisia tilastoja, mutta mediassa siitä on viime vuosina keskusteltu jonkin verran (ks. esim. Ärje 2018). Olen myös itse 15 vuotta lajiympäristössä toimineena ja useiden ammattivalmentajien kanssa työskennelleenä muodostanut käsityksen valmentajien palkkauksesta. Samalla suomalaisen yleisurheilun taso on kansainvälisillä mittareilla verrattaen hyvä: vuoden 2024 EM-kisojen mitalitaulukossa Suomi oli sijalla

27. ja vuoden 2023 MM-kisoissa sijalla 39. (ks. Etusuora 2024). Siksi valmentajien mediarepresentaatioiden tutkiminen on kiinnostavaa myös omistajuuden ja toimijuuden näkökulmasta: representaatiot saattavat paljastaa, miten paljon urheilutulosten nähdään olevan valmentajien ansiota julkisessa keskustelussa. Uskon tämän olevan yhteydessä valmentajien ja yleisurheilun kansalliseen arvostukseen, jota valmentajien palkkataso omalta osaltaan heijastelee.

Monialainen tutkimukseni liittyy kielitieteen lisäksi liikunta- ja viestintätieteisiin. Koska tarkastelussa on urheilu mediassa, liittyy tutkimukseni mediaurheilun kenttään. Näen valmentajiin liittyvän uutisoinnin kiinteäksi osaksi mediaurheilua, sillä valmentaja on hyvin merkityksellinen ihminen urheilijan elämässä ja uralla (valmentajan merkityksestä ks. Hämäläinen 2003, s. 129). Mediaurheilun tutkimus on keskitynyt tutkimaan muun muassa sitä, miten urheilijat esitetään mediassa (Kolamo 2018, s. 13) esimerkiksi luokan, etnisyyden ja sukupuolen näkökulmista (Räsänen 2021, s. 19). Valmentajuutta on Suomessa tarkasteltu pääosin liikuntatieteiden näkökulmasta, ja mediaurheilun tutkimuksessa valmentajiin on kiinnitetty suhteellisen vähän huomiota etenkin kansallisesti

Median ja urheilun suhdetta pidetään niin limittyneenä, ettei toista voisi ajatella olevan ilman toista (ks. David Rowe 2004). Umberto Eco (1985) pohti jo 1980-luvulla, kuinka urheilun seuraaminen on ”toiseen potenssiin korotettua urheilua” eli sen diskurssi. Toiseen potenssiin korotettu urheilu luo kolmanteen potenssiin korotetun urheilun: mediaurheilun. Econ ajattelua mukaillen oma tutkimukseni sijoittuu mediaurheilun diskurssin edelleen synnyttämään mediaurheilua käsittelevään diskurssiin, eli urheiluun korotettuna potenssiin *n*. Tutkimukseni on siis diskurssia diskurssin diskurssista. Eco keskittyi tutkimuksessaan urheilulehdistöön, mutta nykypäivänä mediaurheilu käsittää myös muita media-alustoja, kuten journalististen julkaisujen verkkoversiot ja sosiaalisen median palvelut. (Turtiainen 2012, s. 7).

Tutkimukseni kannalta olennaista on määritellä mediatutkija Lawrence Wenne-
rin vuonna 199 tunnetuksi tekemä mediaurheilun käsite. Yksinkertaistettuna mediaurheilu on mediassa esillä olevaa urheilua. Mediaurheilua tutkittaessa tarkastellaan mediassa nähdyn urheilun representaatioita. (Räsänen 2022, s. 17). Monet mediaurheilun määritelmät (Eco 1985, s. 204–205; Real 1998, s. 14–15; Turtiainen 2012, s. 15) korostavat kaupallisuutta ja tuotteistamista mediaurheilussa. Myös Kolamo (2014, s. 107–108) näkee, että median ja urheilutalouden yhteiset taloudelliset intressit vaikuttavat siihen, millaisia juttuja media tuottaa: urheilujournalismin on hänen mukaansa tavoiteltava viihdyttävyyttä ja rakennettava myyttejä ja sankaritarinoita ollakseen taloudellisesti tuottoisaa. Media ja urheilu elävät vastavuoroisessa suhteessa, koska ammattuurheilu hyötyy mediassa luodusta julkisuudesta, jonka toteuttamisessa urheilujournalismi on keskeisessä roolissa. Urheilun mediasisällöt edellyttävät kuitenkin itse urheilun olemassaoloa (Laine 2011, s. 44). Valmentajuus edellyttää niin

ikään urheilun olemassaoloa, samoin kuin urheilu edellyttää valmentajuuden olemassaoloa. Näin media, urheilu ja valmentajuus limittyvät tiiviisti toisiinsa. Valmentaja voi hyötyä sekä suoraan että välillisesti urheilijan tai urheiluinstituution kautta medianäkyvyydestä.

Tässä tutkimuksessa nojaan Riitta Pirisen (2006, s. 9) väitöskirjassaan esittelemään diskurssianalyttiseen lähestymistapaan, jossa mediaurheilu nähdään kielenkäyttönä. Tämä kielenkäyttö luo Pirisen mukaan merkityksiä kohteista – kuten valmentajista – joista mediassa puhutaan. Mediaurheilu ei muiden diskurssien tavoin kuvaa todellisuutta suoraan sellaisenaan, vaan rakentaa ja muokkaa sitä konstruomilla käsityksiä muun muassa urheilusta, urheilijoista ja valmentajista (ks. Pirinen 2006, s. 9).

1.2 Aikaisempi tutkimus

Valmentajien mediarepresentaatioita ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa. Ulkomailla tehtyjen valmentajien mediarepresentaatiota käsittelevien tutkimusten (ks. Cunningham & Bopp 2010, Borges, Rosaldo & de Oliveira 2022) näkökulma on usein liittynyt valmentajan sukupuoleen tai etnisyyteen. Valmentajien mediarepresentaatioita sanomalehdissä Brasiliassa tutkineet Ferreira, Metzner, Ferreira, Da Cunha, Pinto, Murbach ja Drigo (2018) toteavat artikkelissaan, että lehdissä pääosin arvioidaan (jalakapallo)valmentajien työtä ja heidän pätevyyttään.

Valmentajuuden tutkimus Suomessa on ollut pääosin liikuntatieteellistä ja keskittynyt urheilijoiden kokemuksiin valmentajista (ks. Hämäläinen 2003 & 2008, Hietala & Skyttä 2005, Nikkola 2007 ja Pitkänen 2014.) Aikaisemmassa tutkimuksessa valmentajaa on tutkittu muun muassa vuorovaikuttajana, kasvattajana ja johtajana. Hämäläinen (2008) on tutkinut liikuntatieteiden väitöskirjassaan, miten valmentaja näyttäytyy urheilijoiden kirjoittamissa teksteissä, kun oma tutkimukseni pyrkii tarjoamaan tietoa siitä, miten valmentaja näyttäytyy uutismediassa.

Hämäläisen liikuntapedagogiikan lisensiaatintyö (2003) ja väitöskirja (2008) tarkastelevat valmentajuutta urheilijoiden kirjoittamien tekstien pohjalta. Tutkimuksen kohteena ovat urheilijoiden kokemukset, joista Hämäläinen tulkitsee merkityksiä. Hämäläisen väitöskirja (2008) tarkastelee urheilijan ja valmentajan välistä suhdetta erityisesti kasvatuksen näkökulmasta. Lisensiaatintyössään Hämäläinen (2003) pyrki selvittämään, mitä ja miten urheilijat kirjoittavat valmentajistaan ja millaisia merkityksiä he antavat valmentajilleen ja näiden toiminnalle. Tutkimusten tulosten mukaan urheilijat odottavat valmentajaltaan asiantuntemusta, hyviä vuorovaikutustaitoja sekä sopivaa auktoriteettia (Hämäläinen 2003 & 2008).

Pitkäsen pro gradussa (2014) tutkitaan 10–15-vuotiaiden telinevoimistelijatyttöjen käsityksiä hyvästä valmentajasta. Tutkimuksen mukaan hyvän valmentajan tärkeimpiä ominaisuuksia olivat tiedot ja taidot, pitkä ura valmentajana sekä oma kilpaurheilutausta. Valmentajalta odotetaan myös urheilullista ulkonäköä. Valmentajan toivotaan olevan myös mukava ja välittävän urheilijoistaan. (Pitkänen 2014, s. 54–55.)

Aikaisemman tutkimuksen pohjalta odotan, että valmentajat representoidaan aineistossani asiantuntijoina ja vuorovaikuttajina. On kiinnostavaa tarkastella, millaisena johtajana valmentaja näyttäytyy auktoriteetin näkökulmasta, joka nousi Härmäläisen (2003) tutkimuksessa esille. Pitkäsen (2014) työn pohjalta odotan löytäväni aineistosta myös uran pituuteen ja valmentajan omaan urheiluuteen liittyvää sisältöä.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa taustoitin tutkimukseni keskeisintä käsitettä, representaatiota, ja esittelen kriittisen diskurssintutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä. Kriittisen diskurssintutkimuksen yhteydessä kerron diskurssien käsitteestä, joka on valitsemani teoreettisen viitekehyksen kannalta oleellinen, vaikka tarkastelenkin tutkimuksessani diskurssien sijaan representaatioita.

2.1 Representaatio

Tutkimukseni keskeisin käsite on kielen ja kulttuurin tutkimuksen kentälläkin keskeinen käsite **representaatio**, joka voidaan yksinkertaisimmillaan määritellä tavaksi käyttää kieltä siten, että saadaan sanottua jotakin merkityksellistä tai kuvattua jotakin jollekin. Pietikäisen ja Mäntysen (2009, s. 56–57) mukaan representaatiolla tarkoitetaan siis kielen avulla asioiden ja ilmiöiden esittämistä. Representaatiot luovat kuvaa todellisuudesta, mutta aina tietystä näkökulmasta (Pietikäinen ja Mäntynen 2009, s. 56–57). Representaatio yhdistää merkityksen ja kielen kulttuuriin, ja se on tärkeä osa merkityksen muodostamisen ja jakamisen prosesseja. Stuart Hall (1997) kuvaileekin representaatiota prosessiksi, jossa merkityksiä sekä muodostetaan että jaetaan ihmisten ja kulttuurien välillä kielen avulla. (Hall 1997, s. 15.) Merkitykset riippuvat maailman ja asioiden suhteesta, ja niitä tarkastelemalla voidaan muodostaa käsityksiä siitä, millaisena asiat nähdään suhteessa maailmaan jaetussa konseptuaalisessa ja kielellisessä todellisuudessa. Representaatiot eivät vain heijasta todellisuutta, vaan myös rakentavat sitä (Hall 1997, s. 302).

Representaation käsitteen voidaan Hallin (1997) mukaan nähdä jakautuvan kahteen prosessijärjestelmään: mentaaliseen ja kielelliseen. Mentaalisella järjestelmällä viitataan siihen, kuinka asioilla, ihmisillä ja tapahtumilla on mielessämme niitä

vastaavia käsitteitä eli mentaalisia representaatioita. Mentaaliset representaatiot ovat siis mielessämme olevia käsitteitä, joiden avulla jäsenämme ja hahmotamme todellisuutta. (Hall 1997, s. 17–18.) Mentaaliset representaatiot mahdollistavat sen, että hahmotamme myös abstrakteja asioita, kuten rakkautta tai rauhaa, sekä asioita, joita emme sillä hetkellä näe tai koe. Toinen, kielellinen järjestelmä puolestaan mahdollistaa näiden käsitteiden jakamisen ja niistä kommunikoimisen. Vaikka samassa kulttuurissa elävien ihmisten mentaaliset konseptuaaliset kartat ovatkin hyvin samankaltaisia keskenään, on mahdollista, että kaksi yksilöä hahmottaa saman asian hyvin eri tavoin. Siksi vain jaetut konseptuaaliset kartat eivät riitä, vaan tarvitaan kielellisiä representaatioita. Kielellisillä representaatioilla tarkoitetaan sitä, että mentaaliset representaatiot saavat kielellisen tai symbolisen vastineen, eli sanan tai merkin (Hall 1997, s. 18).

Hallin (1997, s. 15) mukaan representaation käsitettä voidaan lisäksi hahmottaa kolmen eri lähestymistavan kautta. Näitä ovat reflektiivinen, intentionaalinen ja konstruktiiivinen representaatio. Reflektiivisessä lähestymistavassa representaatio käsitetään todellisuuden kuvauksena, joka heijastaa jotakin olemassa olevaa sellaisenaan (Hall 1997, s. 24). Intentionaalisella lähestymistavalla tarkoitetaan käsitystä representaatiosta, jonka mukaan representaatioita muodostetaan tarkoituksellisesti. Tämä lähestymistapa korostaa representoijan eli representaation muodostajan tai luojaan osuutta merkityksen rakentajana. Intentionaalista lähestymistapaa on kritisoitu, sillä vaikka käytämme kieltä kommunikoidaksemme uniikkeista kokemuksistamme ja tavoistamme hahmottaa todellisuutta, emme voi kuitenkaan käyttää täysin omanlaisitamme, uniikkia ja yksityistä kieltä; kielen olemus käsittää mahdollisuuden kommunikaatioon ja jaettuihin koodeihin. Konstruktivistisen lähestymistavan mukaan representaatiot konstruoivat eli rakentavat ja muokkaavat todellisuutta. Asiat eivät itsesään merkitse mitään – konstruoimme merkityksiä representatiivisten järjestelmien avulla. Tällöin huomionarvoista on representaatioilla rakennettu todellisuus ja sen ainekset, kuten kielelliset keinot. (Hall 1997, s. 25.)

Tutkimuksessani ovat läsnä kaikki kolme edellä esiteltyä lähestymistapaa, sillä vaikka nojaan pääosin konstruktivistiseen representaatiokäsitykseen tarkastellessani sitä, minkälaisia merkityksiä valmentajalle luodaan kielellisin keinoin, käsitän representaatiot reflektiivisen lähestymistavan mukaisesti myös todellisuuden heijastumina. Intentionaalinen lähestymistapa näkyy tutkimuksessani siinä, miten huomioin toimittajien ja Helsingin Sanomien roolit kielellisten valintojen tekijöinä ja näin ollen representaatioiden rakentajina.

Fairclough (2003) jakaa representaatiot kolmeen osaan, joita ovat fyysinen, sosiaalinen ja mentaalinen maailma. Fyysisen maailman representaatioihin sisältyvät asiat, esineet, prosessit ja niiden väliset suhteet. Mentaalinen maailma käsittää tunteet, ajatukset ja kokemukset. Sosiaaliseen maailmaan kuuluvat sosiaaliset tapahtumat, ja

lisäksi sitä voidaan kuvata yleisemmin rakenteiden, suhteiden ja taipumusten kautta. Myös Faircloughin mukaan representointi sisältää aina valintoja siitä, mitä kuvauksiin sisällytetään ja jätetään pois, ja kielelliset valinnat tekevät joistain seikoista aina ensisijaisempia verrattuna toisiin (Fairclough 1997, 13; 136). Tämä käsitys on yhteneväinen edellä esittelemäni Hallin (1997 lähestymistavan kanssa. Representaatiot ja teoreettisena viitekehyksenä toimiva kriittinen diskurssianalyysi liittyvät tiiviisti toisiinsa, sillä molemmat tukevat ajatusta siitä, että mediaesityksillä on vaikutusta ihmisten asemaan ja suhteisiin yhteiskunnassa. Representaatiot tuottavat tietoa kohteestaan, ja tämä voi vaikuttaa sosiaaliin käytäntöihin. Kielellisillä kerrontatavoilla, jotka ovat vahvasti läsnä omassa tutkimuksessani, luodaan erilaisia representaatioita, joita ei kuitenkaan tulisi verrata totuutena pidettävään representaatioon, vaan arvioitava sellaisenaan (Fairclough 2003, s. 134–136.)

2.2 Kriittinen diskurssianalyysi

Tutkimukseni keskeisenä teoreettisena perustana toimii kriittinen diskurssianalyysi, jota käytän sekä teoreettisena viitekehyksenä että tutkimusmetodina. Diskurssintutkimus on moniteteinen ja -menetelmällinen lähestymistapa, joka tutkii kielen ja yhteiskunnan välisiä suhteita. (Lehti, Haapanen & Kääntä 2018, s. 5). Diskurssianalyysillä voidaan tarkastella ja tehdä näkyväksi diskursseja eli kielenkäytön piirteitä (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019). Kriittinen diskurssianalyysi on yksi tyypillisistä diskurssintutkimuksen menetelmistä. Sillä tarkoitetaan tekstien valtasuhteiden analysointia, jossa kiinnitetään huomiota sekä sanatason merkityksiin että kielellisiin muotoihin, jotka näitä valtasuhteita rakentavat. (Lehti ym. 2018, s. 5–6.) Kriittinen diskurssianalyysi pyrkii paljastamaan muun muassa, miten kieli ja diskurssi rakentavat ja ylläpitävät sosiaalisia valtarakenteita.

Kriittisessä diskurssianalyysissä lähtökohtana on oletus siitä, että kieli on olennainen osa sosiaalista todellisuutta ja liittyy kiinteästi muihin sosiaalisen todellisuuden elementteihin (Fairclough 2003, s. 2). Tutkimuksen kohteena ovat kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan väliset suhteet (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, s. 9) eli merkitysten rakentaminen sosiaalisesti ja kielellisesti toimimalla. Tällä analyysimetodilla ulotetaan kielenkäytön mikrotason lisäksi laajemmalle makrotasolle, joka käsittää myös yhteiskunnallisen ulottuvuuden. Diskurssien analysoimisessa on oleellista, että tämän teoreettisen viitekehyksen mukaisesti kieli nähdään todellisuuden rakentajana; tämä käsitys perustuu sosiaalisen konstruktionismin ideoihin, joiden traditioon diskurssianalyysin teoreettinen perustakin pohjautuu (Jokinen, Juhila ja Suominen 1999, s. 39). Media ei siis vain heijasta todellisuutta valmentajista vaan myös rakentaa sitä.

Käytän tutkimuksessani diskurssintutkimusta välineenä representaatioiden tarkasteluun ja näkyväksi tekemiseen. Diskurssintutkimus keskittyy tarkastelemaan sitä, miten toimijat tekevät asioita ymmärrettäväksi kielenkäytöllään (Jokinen ym. 1999, s. 18). Tutkimuksessani toimijana on Helsingin Sanomat ja tarkastelun kohteena se, miten valmentaja ja valmentajuus tehdään ymmärrettäväksi kielenkäytöllä. Se, miten mediassa puhutaan valmentajista, liittyy tiiviisti siihen, miten mediassa puhutaan urheilusta. Tapaan puhua urheilusta voidaan viitata käsitteellä urheiludiskurssi. Tällöin urheiludiskurssi määrittelee, miten valmentajista puhutaan ja luo merkityksiä valmentajille ja valmentajuudelle tuottamalla kirjoituksia näihin liittyvistä ilmiöistä ja ominaisuuksista. Tässä kontekstissa diskurssi toimii myös tiedon tuottamisen välineenä antaen asioille merkityksiä ja osallistuen siten siihen, miten asioista puhutaan (Foucault 2010). Diskursseilla on valtaa muokata sitä, mitä pidetään ja esitetään totuutena, ja näin ne vaikuttavat käsityksiin todellisuudesta – ihmisistä, maailmasta ja tapahtumista (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, s. 72). Täten ne vaikuttavat myös käsityksiin valmentajista ja valmentajuudesta.

Diskurssianalyysia tehdessä analysoidaan, miten tekstit toimivat sosiokulttuurisissa käytänteissä. Tällainen analyysi vaatii huomiota kielen tekstuaaliselle muodolle, rakenteelle ja järjestämiselle kaikilla tasoilla. Diskursseja analysoidessa huomioidaan tekstin tuottamisen, jakelun ja kuluttamisen prosesseja (Fairclough 1995, s. 7–9), joita tutkimuksessani ovat uutistekstin kirjoittaminen (tuottaminen), uutistekstin julkaiseminen Helsingin Sanomissa (jakelu) sekä uutistekstin lukeminen ja tulkitseminen (kuluttaminen). Kielenkäytön diskursseja tutkittaessa voidaan tutkia kielen sisältöä ja merkityksiä tai keskittyä enemmän kielen rakenteeseen, ”kielioppiin” (Gee 2010, s. 8). Vaikka tukeudun työssäni kieliopin käsitteistöön, analyysini keskittyy pääosin semanttisesti valmentajiin ja valmentajuuteen liittyviin sanavalintoihin.

Puhuttaessa kriittisestä diskurssianalyysista on oleellista määritellä käsite **diskurssit**, joka liittyy vahvasti tutkimukseni kohteena oleviin representaatioihin. Käsitteenä se on monimutkainen, ja sen määrittely riippuu teoreettisista lähtökohdista. Tässä tutkimuksessa viitataan sillä kielitieteen käytäntöjen mukaisesti kieleen. Diskurssin käsitteellä tarkoitetaan todellisuutta tietyllä tavalla rakentavaa, suhteellisen ehyttä merkityssuhteiden kokonaisuutta tai merkitysulottuvuutta (Jokinen ja muut 1999, s. 21). Diskurssit ovat ”tietyn sosiaalisen käytännön konstruktioita tai merkityksellistämistä, joka on tehty tietystä näkökulmasta” (Fairclough 1995, s. 124). Aivan kuten representaatioillakin, diskurssien avulla voidaan hahmottaa fyysisen, mentaalisen ja sosiaalisen maailman ilmiöitä (Fairclough 2003, s. 124). Niiden avulla muodostamme ajatuksia, teemme arvioita ja kommunikoimme tietyissä ympäristöissä (Gee 1999, s. 17). Diskurssit ovat näkökulmia maailmaan, jotka sekä heijastavat todellisuutta että rakentavat sitä esimerkiksi utopioiden kautta. Suhteessa representaatioihin diskurssit ovat laajempia ilmiöitä: yhdestä tekstistä voi löytyä useita representaatioita, mutta

yksi representaatio ei itsessään vielä muodosta diskurssia. (Fairclough 2003, s. 124.) Diskurssit eivät siis muodostu yksittäisten tekstien tai aineistojen sisällä, vaan ne edustavat laajempia käsityksiä maailmasta, joihin tekstit pohjautuvat ja joita ne välittävät ja ilmaisevat erilaisin kielellisin keinoin.

Diskurssin käsitettä määritellessä on tärkeää huomata ero diskurssin (*discourse*) ja diskurssien (*Discourse, Discourses*) välillä. Diskurssilla (yks.) viitataan kielenkäyttötilanteisiin tai kielenkäyttöön yleisellä tasolla, kun taas diskursseilla (mon.) tarkoitetaan laajemmin kieleen ja sen käyttöön liittyviä merkityksellistämisen tapoja (Gee 1999, s. 7). Geen (1999, s. 24) mukaan diskurssit ovat tilanteisesti oikeanlaisen kielen käyttämistä oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan oikeiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös Faircloughin (2003, s. 129) mukaan diskurssit liittyvät aina myös sosiaaliseen kontekstiin ja aspekteihin.

Diskurssit muovautuvat jatkuvasti luoden samalla uusia diskursseja toisiinsa sekoittuessaan ja yhdistyessään (Gee 1999, s. 7; Fairclough 1992, s. 4). Ne ovat tiiviisti yhteydessä sosiaaliseen ja kulttuuriseen todellisuuteen, mikä tekee niiden tarkastelun erityisen kiinnostavaksi. Ilman diskursseja sosiaalista todellisuutta ei voi muodostua, ja ilman kykyä ymmärtää näitä diskursseja on mahdotonta hahmottaa todellisuutta, kokemuksia tai identiteettiä (Blommaert 2005, s. 2). Valmentajuuden diskurssit osallistuvat siis siihen, miten koemme valmentajuuden ja puhumme valmentajista. Samalla diskurssien tehdessä näkyväksi sosiaalisen todellisuuden rakenteita, kuten identiteettejä (Phillips ja Hardy 2011, s. 2), voivat diskurssit osallistua myös valmentajuuden rakentumiseen valmentajan oman ammatillisen identiteetin näkökulmasta.

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

Tässä luvussa esittelen aineistoni ja tutkimusmetodini. Kuvaan tutkimukseni vaiheita mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi ja pohdin tutkijapositioni tässä laadullisessa tutkimuksessa.

3.1 Helsingin Sanomien uutiset tutkimusaineistona

Tutkin työssäni yleisurheiluvalmentajien representointia Helsingin Sanomien (HS.fi) verkkouutisteksteissä. Helsingin Sanomat on Suomen ja Pohjoismaiden suurin sanomalehti, jonka levikki on 2187000 viikossa (sanoma.fi, 2024). Helsingin Sanomat omistaa Sanoma-konserniin kuuluva Sanoma Media Finland.

Helsingin Sanomat valikoitui aineistopohjaksi sen laajan lukijakunnan ja vaikuttavuuden vuoksi. Se vaikuttaa myös laajasti oman lukijakuntansa ulkopuolelle toimien tärkeänä tietolähteenä myös muille viestimille (Wii 2006, s. 22). Lehdellä voidaan olettaa olevan merkittävä vaikutus ihmisten mielipiteisiin ja asenteisiin. Helsingin Sanomat on poliittisesti sitoutumaton sanomalehti, jonka myynti ei perustu iltapäivälehtien tavoin irtomyyntiin vaan lehtitilauksiin. Tästä syystä lehdellä ei ole tarvetta iltapäivälehdille tyypilliseen sensaatiohakuisuuteen.

Kaikki aineistoni uutiset käsittelevät yleisurheiluvalmentajia. Yleisurheilu valikoitui lajiksi, koska se on hyvin suosittua Suomessa ja siksi, että halusin tutkia nimenomaan yksilölajien valmentajien representaatioita. Valitsin yksilölajin, koska niiden valmentajia on tutkittu esimerkiksi jalkapallo- ja jääkiekkovalmentajia vähemmän, ja yksittäisten valmentajien esiintyminen mediassa on harvinaisempaa. Myös henkilökohtainen kiinnostukseni yleisurheiluun ohjasi valintaani. Kesällä 2023 järjestettiin yleisurheilun MM-kisat, alle 23-vuotiaiden EM-kisat ja alle 20-vuotiaiden EM-kisat, joten uutisointi lajista oli runsasta.

Aineistoni tekstit ovat tekstilajiltaan uutisia. Uutinen on vanhin ja yleisin journalismin genre (Valtonen 2012, s. 61), joka tyypillisesti pyrkii kertomaan uutta, yllättävää ja merkittävää tietoa yleisesti kiinnostavasta, äskettäin tapahtuneesta tai tietoon tulleesta asiasta. Suomalaista journalismia ohjaa ihanne neutraaliudesta ja objektiivisuudesta (Kuutti 2006: 242 – 243.) Silti jokainen lehtijuttu on tekijänsä valintojen tulos, johon vaikuttavat sekä kirjoittajan henkilökohtaiset arvot ja asenteet että lehden teemät, arvoihin ja yleisiin linjauksiin perustuvat rajaukset. Tällöin representaatiot eivät vain heijasta todellisuutta sellaisenaan, vaan todellisuus osin intentionaalisesti tai tarkoituksellisesti konstruoidaan kirjoittajan ja lehden subjektiivisten käsitysten ja valintojen mukaan.

3.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkijapositio

Olen kerännyt tutkimuksen aineiston 29.9.2023 Helsingin Sanomien verkkosivuilta hakutoiminnon avulla. Aineistoni uutiset on julkaistu aikavälillä 27.8.–26.9.2023. Hakusanana käytin sanaa *valmentaja*, ja rajasin hakutulokset koskemaan urheilu-kategorian uutisia. Hakutuloksista valitsin aineistooni ne yleisurheilu-uutiset, joiden otsikossa mainitaan valmentaja joko nimeltä tai ammattinimikkeellä. Valitsin uutiset otsikon perusteella, koska uskon niiden keskittyvän kertomaan valmentajista enemmän. Rajauksen vuoksi aineiston ulkopuolelle jäi uutisia, joissa valmentajista mainitaan vain lyhyesti urheilijoita käsittelevissä jutuissa. Valitsin uutiset julkaisujärjestyksessä aloittaen uusimmasta. Aineistoni koostuu 20 uutistekstistä otsikkoineen. En sisällyttä aineistooni kuvia tai muita multimodaalisia elementtejä.

Käsittelin aineistoni kokoamalla siihen kuuluvat uutiset ensin otsikkotasolla ja sitten leipätekstit ja ingressit sisältäen yhteen tiedostoon. Luin uutisia huolellisesti läpi ja aloin analysoida aineistoa kriittisen diskurssianalyysin tarjoamin laadullisin menetelmin. Etenin analyysissäni koodamalla aineiston palasia värikoodein 30 ryhmään niiden semanttisten merkitysten perusteella. Koodausyksiöitä olivat sanat, ilmaisut ja virkkeet, joissa kuvattiin valmentajaa tai tämän toimintaa. Jatkoin teemoittamalla aineistoani yhdistelemällä värikoodein kokoamiani ryhmiä niiden teemojen eli aihepiirien perusteella ajatuskarttaan. Laadullisessa tutkimuksessa teemoittelua käytetään tyypillisesti avuksi, kun pyritään tunnistamaan ja hahmottamaan aineiston keskeisiä teemoja ja aihepiirejä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Teemoittelun avulla hahmotin seitsemän representaatiota, joita lähdin analysoimaan kriittisen diskurssianalyysin avulla kiinnittäen huomiota leksikaaliseen sanastoon, kielen merkityksiin ja rakenteisiin. Kriittinen diskurssianalyysi ei tarjoa selkeää metodologia analyysivaiheeseen, mutta aineiston teoreettinen tarkastelu on välttämätöntä representaatioiden, diskurssien ja sosiaalisten rakenteiden

analysoimiseksi (Wodak & Meyer 2001, s. 95). Diskurssintutkimuksessa analyysin puitteet muodostuvat teoreettisesta viitekehystä, tutkimuskysymyksestä, aineistosta ja valituista menetelmistä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, s. 126).

Tutkimusta tehdessäni olen tehnyt paljon subjektiivisia valintoja sekä aineiston että menetelmien suhteen. Kriittistä diskurssianalyysia tehdessä tutkija on aina suhteellisen vahvasti läsnä tekemiensä valintojen kautta. Tutkijan asema on näkyvä, koska hän rajaa aineistoaan ja valitsee siitä omaa tutkimustaan parhaiten palvelevia esimerkkejä. Diskurssintutkijoita luonnehditaan teorianteorian, menetelmien ja tutkittavan aineiston välillä toimiviksi välittäjiksi (Pietikäinen & Mäntynen 2009, s. 171). Tieteellisen etiikan ja uskottavuuden vuoksi olen pyrkinyt kuvaamaan ja perustelemaan tekemiäni valintoja mahdollisimman kattavasti ja läpinäkyvästi, jotta lukijan on mahdollista seurata tutkimusprosessiani.

4 YLEISURHEILUVALMENTAJIEN REPRESENTAATIOT

Analysoin seuraavaksi aineistoani kriittisen diskurssianalyysin keinoin kieliopin käsitteisiin tukeutuen. Esittelen, millaisia representaatioita yleisurheiluvalmentajista ilmenee Helsingin Sanomien uutisteksteissä vuonna 2023. Tarkastelen erityisesti sitä, miten valmentajia representoidaan ja millä kielellisillä keinoilla näitä representaatioita rakennetaan. Olen käsittelyn selkeyden vuoksi jakanut seitsemän esittelemääni representaatiota kolmeen luokkaan sen perusteella, mihin laajempaan kokonaisuuteen ne tulkintani mukaan liittyvät. Nämä luokat ovat valmentajan ammattitaito, valmentajan suhde urheilijoihin ja valmentaja urheilun ulkopuolella.

4.1 Valmentajan ammattitaito

Valmentajan ammattitaitoon liittyviä representaatioita on kolme: valmentaja entisenä urheilijana, valmentaja asiantuntijana ja valmentaja persoonana. Esittelen seuraavaksi nämä representaatiot.

4.1.1 Valmentaja entisenä urheilijana

Valmentaja entisenä urheilijana -representaatiossa valmentaja kuvataan entisenä urheilijana. Valmentajan oma urheilutausta nostetaan aineistossa esiin usein määritteenä tai appellatiivina. Representaatiota ammattitaitoisesta valmentajasta rakennetaan kokemusasiantuntijuuden kautta. Aineistosta käy ilmi, että urheilijoiden ja valmentajien urheilumenestystä verrataan toisiinsa. Vertailemalla rakennetaan tiettyä hierarkiaa urheilijoiden ja valmentajien välille. Hierarkia ei kuitenkaan aineiston perusteella ole yksiselitteinen, vaan riippuu yksilöllisesti valmennussuhteesta. Valmentaja esitetään aineistossa "mestarina", johon "oppipojan" suoritusta peilataan. Vertailua esiintyy myös tilanteissa, joissa entisen urheilijan ja nykyisen valmentajan

tietoutta verrataan: mitä sama henkilö on osannut ollessaan urheilija, ja mitä hän nyt valmentajana osaa paremmin.

Aineistoesimerkeissä 1 ja 2 valmentajan urheilijuus tuodaan esiin substantiivilausekkeena, jossa urheilijuus tulee esille. Urheilijuus on ikään kuin osa valmentajan titeliä, jolla rakennetaan kuvaa pätevästä ja ammatillisesti uskottavasta valmentajasta.

1. Kehityksen taustalla on Määttäsen elämänkumppani ja entinen huippujuoksija Jan Petrač. 16.8.2023
2. RAUDANLUJANA arvokisakilpailijana omalla urallaan tunnettu Kononen myöntää, että radan varrella jännitystä on vaikeampi käsitellä kuin silloin, kun kaikki on kiinni omista jaloista. 19.8.2023

Esimerkissä 1 valmentaja Jan Petračiin viitataan sanoilla *entinen huippujuoksija*. Vahvistavana yhdyssanan määriteosana *huippu* korostaa Petračin kovaa tasoa urheilu-uransa aikana. Urheilu-uran mainitaan erikseen päättyneen, kun hänen kerrotaan olevan *entinen huippujuoksija*. Sanavalinta korostaa Petračin siirtymää urheilijasta valmentajaksi ja sulkee pois näiden roolien päällekkäisyyden. Esimerkissä 2 partisiippimäärite *raudanlujana arvokisakilpailijana omalla urallaan tunnettu* korostaa niin ikään valmentaja Konosen urheilullisia kykyjä. Esimerkki on kiinnostava myös siksi, että se kuvaa entisen urheilijan ja nykyisen valmentajan jännityksen tunteita ja vertaa niitä valmentajan ja urheilijan roolien välillä. Hänet representoidaan *raudanlujana arvokisakilpailijana*, jonka voidaan kontekstissaan tulkita viittaavan myös kylmähermoisyyteen ja kykyyn hallita arvokilpailuiden jännitystä. Valmentaja *myöntää*, että nykyisessä roolissa jännitystä on vaikeampi käsitellä. Näin hänet esitetään siis jännityksen hallinnan suhteen pätevämpänä urheilijana kuin valmentajana.

Esimerkeissä 3–5 valmentajan urheilusaavutuksia verrataan hänen valmennettaviensa saavutuksiin.

3. Ennätysten murskajaisista huolimatta kolmikolla on vielä tekemistä valmentajansa päihittämiseksi.

Petrač juoksi ennätykseen 1.47,15 vuonna 2017. Slovenialainen juhli urallaan neljä kertaa maansa mestaruutta.

Petračin ura päättyi 2020 monta vuotta kestäneiden akillesvammojen takia, eikä hän ole sen koommin haikaillut juoksijaksi. Hän kuitenkin myöntää pohtineensa, kuinka kovaa olisi juossut nykyisellä valmennusohjelmallaan. 16.8.2023

Esimerkissä 3 valmentaja esitetään valmennettaviaan parempana urheilijana. Tällä tuetaan representaatiota valmentajan asiantuntijuuteen pohjautuvasta auktoriteetti- asemasta suhteessa urheilijoihin. Jutussa kerrotaan Petračin ryhmän kovasta tasosta ja kehityksestä. *Kolmikolla* viitataan hänen valmentamiinsa 800 metrin

miesjuoksijoihin. Esimerkissä valmentajan ja urheilijoiden välille rakennetaan kilpailuasema: *ennätysten murskajaisista huolimatta kolmikolla on vielä tekemistä valmentajansa päihittämiseksi*. Kilpailuasetelma on melko keinotekoinen, sillä urheilu-uransa päättänyt valmentaja ei enää kilpaile lajissaan. Petračin urheiluudella saavutettu pätevyys liitetään valmentajapätevyyteen kertomalla, kuinka hän *myöntää pohtineensa, kuinka kovaa olisi juossut nykyisellä valmennusohjelmallaan*. Hänen kerrotaan siis olleen kovatasoinen juoksija, mutta vielä parempi, jos hän olisi valmentanut itseään samalla tavalla kuin urheilijoitaan nyt.

Esimerkissä 4 urheilija sen sijaan kuvataan valmentajaansa parempana juoksijana.

4. Raitanen oli tavannut paria vuotta aiemmin Portugalin-harjoitusleirillä 12 vuotta vanhemman suomalaisen estejuoksijan, jonka juttuja hän kuunteli auton takapenkillä.

”Hän nauratti meitä pikkupoikia. Tutustuimme ja huomasin, että Janne on mukava ja hauska persoona.”

Mies oli Ukonmaanaho, joka muutti alkuvuodesta 2016 Klaukkalaan lähelle Tuusulaa. Kaksikko löysi toisensa ja alkoi treenailla kimpassa. Toukokuussa he osallistuivat yhdessä maastajuoksun SM-kisoihin Vöyrillä. Raitanen voitti neljän kilometrin kisan, vaikka jalkaan sattui vietävästi.

”Löylytin Jannea, vaikka reiteni oli murtunut”, Raitanen muistelee.

Reisiluun rasitusmurtuma on yhä hänen uransa ainoa vakava loukkaantuminen.

”Topi haluaa muistaa sen noin. Oikeasti olin sairaana. Olin seitsemäs”, Ukonmaanaho huomauttaa.

”Löylytin sua kuitenkin. Hähähähä!”

Ukonmaanaho, 39, voitti omalla urallaan neljä SM-kultaa kolmen tonnin esteissä. Parhaimmillaan hän juoksi tuloksen 8.27,08 ja edusti Suomea kahdesti yleisurheilun EM-kisoissa sijoittuen 11:nneksi vuonna 2014.

Ura loppui kesällä 2016, kun Raitasen sanoin Ukonmaanahon *”perseestä repesivät lihakset”* Kalevan kisoissa. Seuraavana syksynä Raitanen kysyi, haluaisiko Ukonmaanaho alkaa valmentaa häntä. 19.8.2023

Jutussa kerrotaan muun muassa juoksija Topi Raitasen ja valmentaja Janne Ukonmaanahon valmennussuhteen synnystä. Esimerkissä mainitaan miesten välinen kahden-toistavuoden ikäero ja rakennetaan mielikuvaa ihaillusta Ukonmaanahosta. Ihailun kerrotaan muuttuvan kilpailuksi, jossa urheilija voittaa tulevan valmentajansa: *”Löylytin Jannea, vaikka reiteni oli murtunut”, Raitanen muistelee*. Kun urheilijan on ensin kerrottava *löylyttäneen* eli voittaneen nöyryyttävästi valmentajansa, kerrotaan jutussa valmentajan uran parhaista saavutuksista. Ukonmaanahosta ei puhuta *”huippujuoksijana”*, kuten valmentajista monissa muissa aineistoesimerkeissä puhutaan, vaikka hän saavutti urallaan paljon. Esimerkin 4 jutussa valmentaja representoidaankin

valmentamaansa urheilijaa heikompana juoksijana. Jutussa kuvataan myös, kuinka valmennettava piikkittelee valmentajaansa ja puhuu tämän urasta humoristisesti alentavaan sävyyn: *Raitasen sanoin Ukonmaanahon "perseestä repeivät lihakset"*. Myös tällä keinolla juoksija nostetaan hierarkiassa valmentajansa yläpuolelle.

Esimerkki 5 on ote henkilökuvasta, jossa kerrotaan yleisurheiluvalmentaja Ari Paunosesta. Jutussa kerrotaan hänen suurimmista saavutuksistaan juoksijana. Paunonen oli Helsingin Sanomien mukaan maailman huipulla poikkeuksellisen nuorena, mutta ei koskaan päässyt olympialaisiin.

5. *"Vielä 50 vuotta myöhemmin saan vastata kysymykseen, mikä minulle tuli. Tietyllä tavalla saavutin tavoitteeni. Pääsin nuorena hyvin lähelle maailman huippua ja pysyinkin voittamaan kärkinimiä mutta hukkasin tasoni, ja kehitykseni tasaantui"*, Paunonen kertoo.

"Urheilusta tuli minulle liikaa elämäntapa. Juoksin, koska se oli niin mukavaa. Harjoittelin liian kovilla tehoilla väärään aikaan. Olisin voinut harjoitella joissain tilanteissa vähemmän ja saada enemmän irti tulosta. Treenasin nuoresta lähtienkin kovaa."

Viisitoista vuotta Paunonen treenasi käytännössä kaksi kertaa päivässä. Vuodessa juoksukilometrejä kertyi 7 000–8 000.

Ominaisuuksiltaan Paunonen olisi ehkä ollut parhaimmillaan 5 000:lla ja 10 000 metrillä.

"Lahjat viittasivat kestävyysjuoksuun, ja into urheiluun oli kova. Elimistössäni oli kestävyttä, mutta ruumiinrakenteeni ja juokсутekniikkani puolesta olin enemmän maileri kuin kestävyysjuoksija. Juokсутekniikkaa olisi tietysti voinut hioa taloudellisemmaksi."

"Olin hidas, ja anaerobinen kapasiteettini oli ahdas keskimatkoille."

Kestävyysominaisuuksiensa puolesta Paunosesta olisi voinut tulla myös hiihtäjä. Pienenä hän luki hiirenkorville asti kolminkertaisen olympiavoittajan Eero Mäntyrannan elämäkertaa Kairoilta kisaladuille.

"Luin sen kannesta kanteen. Tankkasin sitä useaan kertaan, koska siinä oli paljon valmennustietoutta ja tietoa urheilijan elämästä. Juha Väätäisen ja Virénin esimerkit vaikuttivat kuitenkin siihen, että aloin juosta." 24.9.2023

Esimerkissä 5 Paunonen analysoi omaa uraansa ja syitä onnistumisiin ja epäonnistumisiin. Valmentaja representoidaan urheilijuuden kautta asiantuntijana. Hänen kuvataan hankkineen urheilu-uransa aikana arvokasta tietoa ja kokemusta juoksemisesta. Esimerkkiin on nostettu Paunosen sitaatti: *"Urheilusta tuli minulle liikaa elämäntapa. Juoksin, koska se oli niin mukavaa. Harjoittelin liian kovilla tehoilla väärään aikaan. Olisin voinut harjoitella joissain tilanteissa vähemmän ja saada enemmän irti tulosta. Treenasin nuoresta lähtienkin kovaa."* Näin valmentaja representoidaan nykyisessä roolissaan fiksumpana ja osaavampana kuin urheilija-aikanaan. Valmentaja-Paunonen arvioi ja arvostelee urheilija-Paunosen toimintaa. Tällä keinolla rakennetaan asiantuntevan valmentajan representaatiota. Asiantuntijuutta ei representoida suoraan, vaan esittämällä

hänet analyttisena pohdiskelijana. Asiantuntevan valmentajan representaatiota rakennetaan myös kertomalla Paunosen kiinnostuksesta valmennustietoutta ja urheilijan elämää kohtaan: *”Luin sen kannesta kanteen. Tankkasin sitä useaan kertaan, koska siinä oli paljon valmennustietoutta ja tietoa urheilijan elämästä. Juha Väättäisen ja Virénin esimerkit vaikuttivat kuitenkin siihen, että aloin juosta.”*

4.1.2 Valmentaja asiantuntijana

Tässä representaatioissa valmentaja esitetään alansa asiantuntijana. Representaatio koostuu viidestä ryhmästä: valmentaja menestyy, valmentaja osaa, valmentaja tietää, valmentaja kertoo tai paljastaa jotain sekä valmentaja arvioi tai arvostelee urheilijaa.

Esimerkeissä 6 ja 7 valmentaja kuvataan menestyneenä. Menestykseen viitataan *menestys*-sanalla ja sen adjektiivijohdoksella *menestyksekkäs*. Menestystä korostettaessa rakennetaan kuvaa asiantuntevasta valmentajasta. Menestystä pidetään yleisesti ikään kuin todisteena osaamisesta ja asiantuntijuudesta.

6. Reider on valmentanut menestyksekkään uransa aikana muun muassa kanadalaista 200 metrin olympiavoittajaa Andre De Grassea sekä kolmiloikassa kaksi olympiavoittoa ja neljä maailmanmestaruutta saavuttanutta Christian Tayloria. 26.9.2023
7. Murto hyppäsi viime vuonna Euroopan mestariksi. Valmentajan työssään menestys on näkynyt tänä vuonna jossain määrin. 29.7.2023

Esimerkissä 6 valmentajan uraa kuvataan menestyksekkääksi eikä suoraa valmentajaa itseään. Valmentajan toimijuutta häivyttää valinta kuvata hänen uraansa adjektiivilla *menestyksekkäs* esimerkiksi sen sijaan, että valmentajaa itseään olisi kuvailtu partisiipilla *menestynyt*. Adjektiivin käyttäminen partisiipin sijaan asettaa valmentajan passiivisempaan asemaan: hän ei itse ole tehnyt mitään – menestynyt – vaan hänen toimintansa on ollut menestyksekkästä. Menestystä perustellaan jutussa kertomalla, miten menestyneitä urheilijoita valmentaja on valmentanut. Esimerkissä 7 menestyksellä viitataan urheilijan menestykseen ja epäsuorasti valmentajan menestykseen: *valmentajan työssään menestys on näkynyt tänä vuonna jossain määrin*. Menestykselle ei suoraan määritellä omistajuutta esimerkiksi tarkentamalla sitä urheilijan tai tiimin menestykseksi, mutta edeltävä lause urheilijan Euroopan mestaruudesta vaikuttaa tulkitaan siitä, kenen menestyksestä puhutaan. Näissä esimerkeissä huomionarvoista on se, miten valmentajan menestys määräytyy urheilijoiden mukaan: valmentaja tai hänen uransa on menestynyt, jos hänen valmentamansa urheilijat menestyvät.

Esimerkeissä 8–10 valmentaja esitetään osaavana. Esimerkeissä kuvataan sitä, mitä valmentaja on tehnyt onnistumisten tai menestyksen eteen. Valmentajan kuvataan osaavan työnsä. Tässä esimerkkiryhmässä valmentajan osallisuus onnistumisiin korostuu verrattaessa edelliseen menestystä kuvaavaan esimerkkiryhmään.

8. Petračin suunnitelma urheilijoidensa kunnan ajoittamisesta Kalevan kisoihin onnistui loistavasti, mistä konkreettisena todisteena komeilee miesten 800 metrin tuloluettelo. 16.8.2023

Esimerkissä 8 valmentaja Petračin *suunnitelman* kuvataan *onnistuneen loistavasti*. Vaikka semanttisesti valmentaja kuvataan esimerkissä osaavana onnistumisen myötä, ei hän kieliopillisesti tarkasteltuna ole agenttina lauseessa. Subjektina on *suunnitelma*, jota genetiiviattribuutti *Petračin* määrittää. Vaikka valmentaja eli *Petrač* ei ole lauseen agenttina, koska se ei suoranaisesti toimi lauseen subjektina tai predikaatin *onnistua* toiminnan suorittajana, sana kuitenkin liittyy tiiviisti lauseen merkitykseen, sillä se ilmaisee, kenen suunnitelma onnistui. Onnistuneesta suunnitelmasta *konkreettisena todisteena* on hänen urheilijoidensa menestys. Menestys on siis Petračin onnistuneen suunnitelman ansiota tai sen seuraus. Valmentajan osaaminen kuvataan merkittäväksi onnistumisen kannalta. Valmentajan osallisuus onnistumiseen korostuu näillä kielellisillä valinnoilla.

Esimerkeissä 9 ja 10 valmentajan osaaminen liitetään hänen taitoihinsa ja ominaisuuksiinsa.

9. Reilun kolmikymppisen valmentajan alun pohjatiedot urheilijan kehittämisestä olivat hänen omalta juoksu-uraltaan sekä hammaslääketieteen ja fysioterapian opinnoista, jotka antoivat kattavan ymmärryksen siitä, miten elimistö toimii. 19.8.2023
10. USKOMATON matka loukkaantumisten sävyttämästä kahden vuoden kilpailutauosta Suomen ja maailman huipulle on todiste Määttäsen ja Petračin lahjakkuudesta ja valmennussuhteen toimivuudesta 16.8.2023

Esimerkin 9 valmentajan osaamisen kerrotaan pohjaavan hänen omaan juoksu-uraansa ja hammaslääketieteen ja fysioterapian opintoihinsa. Näiden kuvataan antaneen *kattavan ymmärryksen siitä, miten elimistö toimii*. Valmentajan kuvataan toisaalta tehneen töitä kehittääkseen valmennusosaamistaan, mutta toisaalta hänet esitetään ikään kuin sattumalta sopivalta henkilöltä työhön. Tätä mielikuvaa rakentaa valinta viitata valmentajaan sanoilla *reilu kolmikymppinen valmentajanalku*. Nuorta ikää ja lyhyttä uraa korostamalla luodaan kuvaa henkilöstä, joka on luontaisesti osaava. Koulutuksesta kertominen luo kuvaa ammatillisesti pätevistä ja osaavasta valmentajasta. Esimerkissä 10 menestys kuvataan todisteena sekä urheilija Määttäsen että valmentaja Petračin *lahjakkuudesta ja valmennussuhteen toimivuudesta*. Valmentajan osaamista selitetään siis hänen luontaisella ominaisuudellaan: lahjakkuus nähdään perinteisesti melko muuttumattomana asiana, jota joko on tai ei ole. Kyseiset urheilija ja valmentaja ovat keskenään parisuhteessa, johon osin viitataan toimivalla valmennussuhteella. Sekä esimerkit 9 ja 10 siis rakentavat kuvaa osaavasta valmentajasta, joka on luontaisesti oikea henkilö työhönsä.

Esimerkeissä 11 ja 12 valmentajan kuvataan tietävän asioita ja osaavan ennustaa urheilijoiden suorituksia. Valmentajat kuvataan henkilöinä, joilla on hallussaan sellaista tietoa, jota muilla välttämättä ei ole. Esimerkissä 11 valmentaja Ylöstalo *kertoi osanneensa ennustaa prikulleen Samuelssonin ajan* ja esimerkissä 12 *se tuli niin kuin oli laskeskeltukin*.

11. "Sanoin, että hyvin meni ja että tiesin tämän jo matkalla tänne." 17.6.2023

Ylöstalo kertoi osanneensa ennustaa prikulleen Samuelssonin ajan. Olosuhteet olivat SE-miehelle ihanteelliset: 0,9 metriä sekunnissa hönkinyt myötätuuli ja noin 25 astetta lämpöä.

12. "Se tuli niin kuin oli laskeskeltukin." 19.8.2023

Valmentajat esitetään asiantuntijoina, joilla on yksinoikeutettu pääsy urheilijaa koskevaan tietoon ja kyky tulkita sitä. Esimerkissä 11 verbi *osata* viittaa kykyyn tai taitoon, joka implisiittisesti sisältää tietoa ja ennustamisen kykyä. Sen sijaan verbi *tietää* ilmaisee tietämystä suoraan. Valmentajan toimijuus on esimerkissä vahvaa: hän kertoo itse osanneensa ennustaa urheilijan tuloksen – tulos ei siis esimerkiksi ollut ennustettavissa, vaan valmentaja itse on aktiivisesti osannut ennustaa sen ja kertoa osaamisestaan. Esimerkki 12 on valmentajan sitaatti. Valmentajan toimijuus on tässä kieliopillisesti häivytettyä, vaikkakin semanttisesti läsnä. Verbi *laskeskella* on passiivissa ja viittaa laskelmiin tai arvioihin, jotka on tehty etukäteen. Vaikka tekijää ei suoraan mainita, voidaan kontekstista päätellä, että arvioiden tekijänä on valmentaja yhdessä urheilijan kanssa. Frekventatiiviverbi *laskeskella* kertoo kepeästä suhtautumisesta tekemiseen. Merkitykseltään ja sävyltään lause on valmentajan asiantuntijuutta ja implisiittistä tietämystä korostava: hän on etukäteen kepeästi, ilman ponnisteluja *laskeskellut* kilpailun kulkua, eikä kilpailu lopulta tuottanut yllätyksiä.

13. "Näki kyllä, että oli vähän pettynyt. Tiesi, että aika lähellä oli vähän pidempikin heitto viimeisellä. Jäi varmasti aika paljon hampaankoloon", Pitkämäki sanoi MM-stadionin katsomossa tuoreeltaan finaalin jälkeen.

Helander nostatti suomalaistoiveita korkealle, kun heti ensimmäinen, rennon näköinen heitto kantoi mukavasti 83,38. Vaikka kotikatsomoissa saatettiin jo innostua, Pitkämäki osasi pelätä pahaa päällisin puolin onnistuneen avausheitonkin jälkeen. 27.8.2023

Esimerkissä 13 valmentaja Pitkämäki toimii ikään kuin tulkkina urheilijan suorituksen ja suuren yleisön välillä. Hänellä on asiantuntevana valmentaja tietoa urheilijan suorituksesta, jota hän välittää medialle. Pitkämäki tiesi, *että aika lähellä oli vähän pidempikin heitto viimeisellä*. Verbi *tietää* on nollapersoonassa, mutta viittaa semanttisesti valmentajan itsensä tietämykseen. Verbi viittaa suoraan valmentajan tietämykseen. Hänen kuvataan tietävän paljon enemmän kun kilpailua seuranneen yleisön: *vaikka kotikatsomoissa saatettiin jo innostua, Pitkämäki osasi pelätä pahaa päällisin puolin onnistuneen avausheitonkin jälkeen*. Verbi *osata* kertoo myös hyvin suoraan valmentajan osaamisesta. Valmentajan kuvataan näkevän ja ymmärtävän asioita, joita muut eivät. Tällainen kuvaus rakentaa representaatiota asiantuntevasta valmentajasta.

Esimerkeissä 14–16 valmentajan asiantuntijuutta rakennetaan sen ympärille, että valmentaja kertoo tai paljastaa urheilijasta tai lajista jotakin. Näissä esimerkeissä valmentajat esitetään osaavina ja paljon tietoa omaavina opettajina, jotka jakavat tietoa myös yleisölle.

14. TREENIOHJELMAN kovimmaksi harjoitukseksi Petrač nimeää syksyisen mäkitreenin, jossa valmennettavat juoksevat ensin kuusi kertaa 150 metriä ylämäkeen ja sitten kuuden minuutin tempo-juoksun tasaisella maalla.

Nämä juoksuvedot toistetaan harjoituksessa kolmesti. 16.8.2023

Esimerkin 14 valmentaja kertoo yksityiskohtaista tietoa urheilijoidensa harjoittelusta: hän nimeää *treeniohjelman kovimman harjoituksen* ja kertoo, mitä se sisältää. Myös tämä on tietoa, johon tyypillisesti vain hyvin pieni joukko ihmisiä pääsee käsiksi. Valmentajan kertoessa harjoittelusta medialle hänestä rakennetaan asiantuntevaa kuvaa henkilönä, jolla on paljon tietoa ja valta valita, kuinka paljon sitä jakaa.

15. Yhtenä talvena Suihko ja Hurske keskittyivät siihen, etteivät kädet viuhdo aitoessa miten sattuu, vaan eteneminen olisi suoraviivaista. Sitten he ovat tutkineet ja kehittäneet askelpituutta, optimaalista ponnistuskohtaa ja aidalta alastuloa. Niiden parissa työ jatkuu edelleen.

”Ne ovat hyvin pieniä asioita, voi olla muutamasta sentistä kiinni. Jos ponnistaa liian läheltä, se saattaa mennä päin aitaa”, Suihko selventää. 18.8.2023

Esimerkissä 15 kuvataan valmentajan tekemää työtä urheilijan kanssa. Verbit *tutkia* ja *kehittää* rakentavat tekemisestä asiantuntevia mielikuvia. Valmentajan ja urheilijan työstä nostetaan esiin pieniä yksityiskohtia, jotka eivät lajin ulkopuoliselle ole oletettavasti tuttuja: *askelpituus*, *optimaalinen ponnistuskohta* ja *aidalta alastulo*. Sanasto on aita-juoksun ammattisanastoa, joka luo asiantuntevaa kuvaa valmentajan ja urheilijan toiminnasta. Valmentaja Suihko *selventää*, että voi olla *muutamasta sentistä kiinni*, ponnistaako juoksija päin aitaa. Pienten marginaalien nostaminen esiin korostaa tarkan työn tärkeyttä ja nostaa valmentajan osaamisen korkeaan arvoon. Verbi *selventää* implikoi valmentajan kertovan asioita, jotka ovat vastaanottajalle epäselviä. Tiedon vastaanottajalla oletetaan olevan valmentajaa vähemmän tietoa, ja valmentajan kuvataan selventävän näitä ikään kuin ylhäältä käsin.

16. Konosen mukaan tunnelma Suomen teltan luona pysyi rauhallisena.

”Urheilijat makailivat teltassa ja odottelivat, ainakin ulkoisesti ottivat hyvin viileästi tilanteen. Mitään hätäilyn oloa ei ollut, rauhallista ja rentoa jutustelua”, Kononen kuvaili. 19.8.2023

Esimerkin 16 valmentaja esitetään ikään kuin silminnäkijänä. Valmentajan kuvataan kertovan sisäpiiritietoa urheilijoiden valmistautumisesta, mikä rakentaa representaatiota asiantuntevasta valmentajasta. Hänet kuitenkin esitetään jokseenkin ulkopuolisenä tarkkailijana: hän *kuvaili* sitä, miltä urheilijoiden toiminta vaikutti *ainakin ulkoisesti*. Valmentaja esitetään siis urheilijoita vähemmän asiantuntevana kyseisestä hetkestä. Asiantuntijuuden representaatio rakentuu myös siten, että valmentaja esitetään kykenevänä arvioimaan ja kuvailemaan tilanteita, joita suuri yleisö ei pääse näkemään.

Esimerkeissä 17 – 22 valmentaja arvioi tai arvostelee urheilijaa tai urheilua. Valmentaja esitetään henkilönä, jolla on oikeus arvioida, kommentoida ja kehua urheilijaa tai urheilua. Tämän oikeuden voidaan nähdä perustuvan hänen asiantuntijuuteensa, jolloin jutut, joissa valmentajan esitetään arvioivan tai arvostelevan urheilijaa tai urheilua, rakentavat edelleen representaatiota asiantuntevasta valmentajasta.

17. Hurskeen kasvua aikuiseksi, huippu-urheilijaksi ja tradenomiksi Suihko on seurannut ilolla. Valmentajan äänestä huokuu ylpeys, kun hän kertoo tarinoita Hurskeesta.

”Minusta Reetta kohtelee äärimmäisen hienosti kaikkia fanejaan, lapsia ja nuoria. Hänellä on aina aikaa ja jaksamista, kun he kysyvät jotain tai pyytävät kuvia tai nimikirjoituksia.”

”Myös täällä Pirkkahallissa Reetta on aina avulias. Jos nuoremmat urheilijat tai lapset kysyvät neuvoja tai haluavat tulla harjoituksiin mukaan, kyllä se aina sopii. Minusta se on äärimmäisen hieno asia, että hän pystyy jakamaan osaamistaan ja tietotaitoaan.”
18.8.2023

Esimerkissä 17 valmentajan kehut kohdistuvat urheilijaan itseensä eivätkä hänen uraansa tai suorituksiinsa: *Minusta Reetta kohtelee äärimmäisen hienosti kaikkia fanejaan ja Reetta on aina avulias.* Sana *minusta* asettaa valmentajan mielipiteen esittäjän rooliin. Valmentaja esitetään siis paitsi asiantuntevana henkilönä, jolla on kyky ja oikeus arvioida suorituksia, myös henkilönä, joka voi arvioida urheilijaa ja tämän kasvua ja ominaisuuksia ihmisenä. Aineistossa valmentajat kuvastivat urheilijan piirteitä ja häntä ihmisenä ainoastaan positiivisesti.

18. ”On se aika hyvä vuosi ollut kyllä”, vuoden 1995 maailmanmestari Kononen virnistää suojattinsa edesottamuksista. 19.8.2023

19. Ylöstalo kehui Samuelssonin tekniikkaa juoksussa. Aika parani 17 sekunnin sadasosaa alkuerästä.

”Lähtö oli parempi kuin alkuerässä ja sitten se kiihdytysvaihe oli hyvä. Varsinkin loppu oli tosi hyvä Samuelilla, selkeästi parasta loppua, mitä hänellä on koskaan ollut todennäköisesti.” - -

”Minun mielestäni juoksu ei ole vielä valmis”, Ylöstalo arvioi. 17.6.2023

Esimerkeissä 18 ja 19 valmentaja kehuu urheilijan suorituksia. Esimerkissä 18 valmentajan kommentti hänen valmennettavansa urheiluvuodesta on pelkästään positiivinen, kun taas esimerkiksi 19 valmentaja ensin kehuu suoritusta, mutta toteaa sitten, että *minun mielestäni juoksu ei ole vielä valmis.* Esimerkki sisältää myös tarkempaa analyysia suorituksesta kehuun lisäksi, ja valmentaja arvioi suoritusta kokonaisvaltaisemmin.

20. Valmentaja väittää – Viivi Lehikoisen unelma mureni yhden virheen takia

Valmentaja Laurent Meuwly kertoi Turussa näkemyksensä siitä, miksi Viivi Lehikoinen ei saanut mitalia EM-kisoissa viime kesänä.

VALMENTAJA Laurent Meuwly väitti Turussa järjestetyssä yleisurheilun valmennusseminaarissa, että hänen suojattinsa Viivi Lehikoinen ei voittanut EM-mitalia Münchenin kisoissa viime kesänä, koska antoi liian kauan haastatteluja välieräjuoksunsa jälkeen medialle.--

"Femkelle ei koskaan tapahdu sitä, mitä Viiville. Hän oli onnellinen, mutta hän piti tunteensa kurissa."

Kyseessä on Meuwlyn mukaan asia, joka Lehikoisen pitää tänä kesänä oppia ja ratkaista. Valmentajan mielestä suomalainen on jo kehittynyt.

"Viivi on muuttunut paljon, koska ei hän tyhmä ole. Hän on nyt aiempaakin ammattimaisempi", Meuwly sanoi. 13.6.2023

Esimerkissä 20 valmentaja arvioi urheilijoita kriittisesti. Valmentaja *väittää*, että urheilijan epäonnistuminen johtuu yhdestä virheestä. Puhumista kuvaava verbi *väittää* on sävyiltään sellainen, että valmentaja olisi väärässä, yksin mielipiteensä kanssa tai muut olisivat eri mieltä, mikä asettaa hänen asiantuntijuutensa kyseenalaiseksi. Toisaalta valmentajana hänelle annetaan tila ja valta arvioida valmentamiensa urheilijoiden suorituksia ja verrata näitä toisiinsa, mikä tukee hänen representoitua asiantuntijuuttaan. Hän arvioi valmentamaansa urheilijaa myös ihmisenä: "*Viivi on muuttunut paljon, koska ei hän tyhmä ole. Hän on nyt aiempaakin ammattimaisempi*", Meuwly sanoi. Kun valmentajan kuvataan arvioivan suoritusten lisäksi urheilijan älyä ja ammattitaitoa, representoidaan hänet asiantuntevana henkilönä, jolla on pääsy urheilijan sosiaaliseen lähiympäristöön ja näin ollen hallussa harvinaista tietoa urheilijasta.

21. Ukonmaanaho ei myöskään ollut heti vakuuttunut. Yhteislenkeillä Ingebrigtsenin juoksu näytti vaikealta.

"Tuosta pojasta ei tule juoksijaa", Ukonmaanaho ja muut suomalaiset miettivät.

"Noh, tuli hänestä ihan hyvä, mutta pikkuveljestä Jakobista tuli vielä kovempi." 19.8.2023

Esimerkissä 21 valmentaja Ukonmaanaho kertoo arvioineensa kriittisesti seuraamansa urheilijan suorituksia. Hänen kuvataan juosseen urheilijan kanssa lenkkejä oman urheilu-uransa aikana ja arvioineen, että tämän *juoksu näytti vaikealta*. Valmentajan kuvataan kuitenkin olevan nykyisin eri mieltä, kun hän arvioi, että *tuli hänestä ihan hyvää*. Sanaa *ihan* hän käyttää ironisesti vähätellen, sillä kyseinen juoksija on yksi maailman menestyneimmistä. Silti valmentajan representoitua asiantuntijuutta tukee hänen lainauksensa - - *mutta pikkuveljestä Jakobista tuli vielä kovempi*. Näin hän saa ikään kuin pidettyä kiinni vääräksi osoittautuneesta käsityksestään olematta täysin väärässä. Valmentajan esittäminen henkilönä, jolla on kyky arvioida ja arvostella maailman parhaiden juoksijoiden toimintaa osallistuu asiantuntevan valmentajan representaation rakentumiseen.

Toisin kuin aiemmissa esimerkeissä, esimerkissä 22 valmentaja arvioi urheilua eikä yksittäisiä urheilijoita. Valmentaja esitetään tyytymättömänä suomalaisen yleisurheiluun. Yleisurheilun kansallisen tason esitetään näyttävästi asiantuntevalle valmentajalle heikkona.

22. NYKY-YLEISURHEILUA Paunonen seuraa näköalapaikalta ja kriittisestikin, vaikka avustaakin Suomen Urheiluliittoa.

”Suomen yleisurheilussa on paljon hyvää mutta myös heikkouksia. Lajin mediahuomio on jopa käsittämättömän suuri. Se kertoo, kuinka paljon ihmiset ovat siitä kiinnostuneet. Silti lajissa on muutamia isoja mustia aukkoja.”

Esimerkiksi miesten kestävyysjuoksu on Paunosen mukaan romahtanut, vaikka lajissa on yksittäisiä valopilkkuja. Kuten Eemil Helanderin nuorten EM-hopea kesällä 5 000 metrillä.

”Eikö enää jakseta harjoitella”? Paunonen kysyy.

”Yleinen urheilullisuus on katoamassa. Se näkyy varsinkin monissa heitto- ja hyppylajeissa, joissa urheilijoilla on suuria puutteita esimerkiksi kimmoisuudessa.”

”Jos Wilma Murto olisi ollut pois MM-kisoista, menestys olisi ollut aika heikko. MM-tasolla menestys on ollut historiassa parempaakin, ja samalla kritiikki on ollut paljon kovempaa. Nykyään kritiikkiä ei ole ollenkaan.”

Kahtena viime kesänä Suomi on saanut jalkeille poikkeuksellisen isot joukkueet MM- ja EM-kisoihin.

”Kolmasosan joukkueesta olisi kenties voinut jättää huippu-urheilullisen perustein pois. Joissain lajeissa on paljon hyviä urheilijoita, mutta heidän jälkeensä taso laskee. Hyvä kansallinen taso alkaa puuttua monesta lajista.”

Paunonen osoittaa kriittisen sormensa Kansainväliseen yleisurheiluliittoon, joka on luonut nykyisen rankingsysteemin. 24.9.2023

Esimerkin 22 valmentajan kuvataan ajattelevan, että kestävyysjuoksu on romahtanut, yleinen urheilullisuus on katoamassa ja urheilijoilla on ominaisuuksissaan suuria puutteita. Ilmaisut on romahtanut pluskvamperfektissä ja on katoamassa kolmannessa infinitiivissä viittaavat siihen, että ennen asiat olisivat olleet paremmin. Hän arvostelee myös Kansainvälisen yleisurheiluliiton luomaa ranking-järjestelmää. Valmentaja osoittaa kriittisen sormensa, eli implisiittisesti syyttää Kansainvälistä yleisurheiluliittoa toimimattomasta systeemistä. Ilmaisut on kuitenkin sävyltään pehmeämpi kuin esimerkiksi verbi syyttää.

Valmentajan ammattitaitoa ei kuitenkaan aina kuvata vain positiivisessa valossa. Aineistossa ilmeni myös kohtia, joissa valmentajan kerrottiin tehneen virheen tai epäonnistuneen. Valmentajan ei kuitenkaan koskaan kuvata tehneen virheitä tai epäonnistuneen yksin, vaan tekijöinä ovat aina urheilija ja valmentaja yhdessä.

23. "Emme keskustelleet tarpeeksi etukäteen, miten tilanteessa olisi pitänyt toimia."
13.6.2023

24. "Olimme kyllä valmistautuneet aika erilaiseen kisaan. - -" 19.8.2023

Esimerkissä 23 valmentaja myöntää, etteivät he keskustelleet urheilijan kanssa tarpeeksi. Subjektina lauseessa on *me*, jolla viitataan sekä urheilijaan että valmentajaan. Heidän esitetään siis tehneen virheen yhdessä. Esimerkissä 24 valmentaja kertoo tehneensä kilpailun kulusta epäonnistuneen oletuksen, mikä vaikutti urheilijan valmistautumiseen. Myös tässä subjekti on *me*, jolloin virheen tekijänä ei ole yksin valmentaja vaan myös urheilija.

25. Murto ja Koivunen lopettivat yhteistyönsä vuonna 2019. Aamulehden jutussa Murto selitti osatekijänä sitä, ettei kommunikaatio pelannut kumpaakaan suuntaan. 24.8.2023

Esimerkissä 25 valmennussuhteeseen viitataan sanalla *yhteistyö*, jonka urheilija ja valmentaja olivat yhdessä päättäneet. Urheilijan kerrotaan sanoneen, ettei kommunikaatio toiminut kumpaankaan suuntaan. Sekä valmentaja että urheilija ovat siis epäonnistuneet kommunikoimaan tavalla, jolla yhteistyö olisi voinut jatkua. Lauseessa subjektina on kuitenkin *kommunikaatio* eikä kumpikaan ihmisistä. Urheilijan ja valmentajan toimijuus on tällä kielellisellä keinolla häivytetty.

4.1.3 Valmentaja persoonana

Valmentaja persoonana -representaatiossa valmentajan ammattitaito rakentuu häneen liitettyjen ominaisuuksien ja persoonallisuuden piirteiden kautta. Persoonallisuuden piirteillä tarkoitan tässä yhteydessä niitä persoonaan liitettäviä adjektiiveja, joilla valmentajia kuvaillaan aineistossa. Näitä ovat *tarkka, määrätietoinen, tavoitteellinen, intohimoinen, analyttinen, lahjakas, pitkäjänteinen, kärsivoällinen, järjestelmällinen ja rohkea*. Aina valmentajia ei kuvailla suoraan näillä adjektiiveilla, vaan heidän toimintansa kuvaus luo mielikuvia valmentajan ominaisuuksista ja persoonasta.

26. Määttänen kuvailee kuusi vuotta sitten tapaamaansa Petračia tarkaksi, määrätietoiseksi ja tavoitteelliseksi valmentajaksi.

Petrač, 28, on intohimoinen valmentamista kohtaan ja on asettanut tavoitteensa korkealle: -- 16.8.2023

Esimerkissä 26 urheilija kuvailee valmentajapuolisoaan adjektiiveilla *tarkka, määrätietoinen* ja *tavoitteellinen*. Jutussa häntä kuvaillaan myös *intohimoiseksi valmentamista kohtaan*. Nämä adjektiivit ovat merkitykseltään liitettävissä stereotyyppiseen käsitykseen menestyksekkyydestä. Ne ovat sävyiltään positiivisia ja yhteiskunnassa arvostettuja piirteitä. Sanat *määrätietoinen* ja *tavoitteellinen* ovat merkitykseltään eteenpäin suuntaavia: valmentaja asettaa korkeita tavoitteita ja tietää, kuinka ne saavuttaa.

Sanavalinnat rakentavat kuvaa valmentajasta, joka etenee urallaan ja pyrkii saavuttamaan lisää.

27. "Tykkään siitä, että on tarkat ohjeet. Varsinkin tällaisessa ympäristössä, jossa jännittää ja on paineita. MM-kisojen tai arvokisojen lähestyessä on tärkeää, että valmentajalla on selvät sävelet. Yleisesti muutenkin pidän Laurentin järjestelmällisyydestä asioissa"; Lehtikoinen sanoo.

Esimerkissä 27 urheilija kertoo valmentajan antamien ohjeiden olevan tarkkoja. Hän ei suoraan kuvaile valmentajaansa adjektiivilla *tarkka*, vaan käyttää sanaa kuvaamaan valmentajansa antamia ohjeita. Urheilija kertoo esimerkissä, että on tärkeää, että valmentajalla on *selvät sävelet*. Hän ei kuvaile valmentajaansa esimerkiksi adjektiivilla *selkeä*, vaan kuvaa ikään kuin ihannevalmentajan toimintaa, jonka voidaan nähdä ilmentävän tämän ominaisuuksia. Kontekstista käy kuitenkin ilmi, että urheilija tarkoittaa juuri omalla valmentajallaan olevan selvät sävelet, vaikka puhuukin yleisemmin valmentajista. Nostamalla esiin valmentajan antamat *tarkat ohjeet* ja tämän omaamat *selvät sävelet* kielennetään valmentajan ominaisuuksia ja persoonallisuuden piirteitä, joita voitaisiin ilmaista myös adjektiiveilla *tarkka* ja *selkeä*. Kyky antaa tarkkoja ohjeita voidaan tulkita myös osoituksena asiantuntijuudesta ja vuorovaikutustaidoista. Valmentajan selvät sävelet voivat taas kieliä niin ikään asiantuntijuudesta, itsevarmuudesta ja rauhallisuudesta. Nämä ovat ominaisuuksia, joita valmentajaan ei suoraan adjektiivien avulla liitetä, mutta jotka lukijan tulkinnasta riippuen ovat luettavissa rivien välistä ja jotka adjektiivien rinnalla rakentavat representaatiota valmentajasta persoonana.

4.2 Valmentajan suhde urheilijoihin

Valmentajan ja urheilijan väliseen suhteeseen liittyviä representaatioita on kolme: valmentaja läheisenä ihmisenä, valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana sekä valmentaja yhteistyössä. Esittelen seuraavaksi nämä representaatiot.

4.2.1 Valmentaja läheisenä ihmisenä

Valmentaja esitetään läheisenä ihmisenä urheilijalle. Representaatiossa korostuvat valmentajan ja urheilijan välisen suhteen erityislaatuisuus, pituus ja läheisyys.

28. Pika-aituri Reetta Hurske ja hänen valmentajansa Marjukka Suihko ovat tehneet yhdessä töitä poikkeuksellisen pitkään, jo 18 vuotta. Vuosien varrella Suihkon rooli on muuttunut. Lapsuuden treeneissä hän oli opettaja ja äitihahmo, nyttemmin valmentaja ja kaveri. 18.8.2023

Esimerkissä 28 urheilijan ja valmentajan kerrotaan tehneet yhteistyötä *poikkeuksellisen pitkään*. Ilmaisuu korostaa paitsi valmennussuhteen pituutta, myös sen erityislaatuisuutta, *poikkeuksellisuutta*. Läpi aineiston valmennussuhteen pituudesta puhutaan ihannoiden ja sitä pidetään hyvänä asiana. Vaikutelmaa erityisen pitkstä valmennussuhteesta vahvistetaan antamalla tarkka luku sen kestosta: *18 vuotta*. Ajanjakson pituus korostuu entisestään, kun valmentajan ja urheilijan välisen suhteen ja valmentajan roolien kerrotaan muuttuneen *vuosien varrella*. Ilmaisuu vahvistaa vaikutelmaa siitä, että urheilija ja valmentaja ovat kasvaneet yhdessä ja ovat siten hyvin läheisiä. Esimerkissä valmentajaan viitataan sanoilla *opettaja, äitihahmo* ja *kaveri*. Sanavalinnat esittävät hänet valmentajan lisäksi useissa muissa rooleissa urheilijan elämässä. *Äitihahmo* rinnastaa valmentajan jopa perheeseen, ja *kaveri* urheilijan vertaisena läheisenä ihmisenä.

Esimerkki 29 ilmentää aineistossa paljon esiintynyttä valmennussuhteen ja läheisyyden vastavuoroisuutta ja urheilijan ja valmentajan tasavertaisuutta, josta kerron tarkemmin luvussa 4.2.3. Valmentaja yhteistyössä.

29. "Tiukoilla hetkillä turvaudumme Topin kanssa toisiimme. Topi oli luottanut siihen, että löydämme tavan onnistua. Sitten onnistuminen tuli kirkkaimmalla hetkellä. Tunsin onnea Topin puolesta. Täyttymystä", Ukonmaanaho kertoo. 19.8.2023

Molemminpuolisesta läheisyydestä esimerkissä 29 kertovat valmentaja Ukonmaanahon sanat *tiukoilla hetkillä turvaudumme Topin [urheilija] kanssa toisiimme*. Perinteisessä kenties auktoriteettiin nojaavassa valmentajakäsityksessä se, että valmentaja turvautuu urheilijaan voi tuntua yllättävältä. Aineistossa valmennussuhteet kuvataan kuitenkin pääosin tasavertaisina ja läheisinä. Ilmaisuu *turvaudumme toisiimme* kuvaa sitä, kuinka urheilija ja valmentaja ovat toistensa tukena tiukoissa hetkissä. Se kieli siitä, että kaikista ihmisistä he valitsevat *turvautua* juuri toisiinsa. Sana *turvautua* tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan määritelmän mukaan "etsiä apua, tukea, suojaa joltakin tai jostakin, pitää jotakin turvanaan, nojautua, turvata". Semanttisesti sana on yhteydessä aineistossa usein toistuvaan, urheilijasta käytettävään sanaan *suojatti*, joka niin ikään viittaa valmentajalta saatavaan tai haettavaan suojaan tai turvaan. Urheilijan ja valmentajan läheinen suhde esitetäänkin aineistossa usein luottamuksen kautta. Esimerkissä valmentaja kertoo, että *Topi [urheilija] oli luottanut siihen, että löydämme tavan onnistua*. Luottamus ei kohdistu suoraan valmentajaan, vaan *siihen, että löydämme tavan onnistua*. Urheilija luottaa siis urheilijan ja valmentajan väliseen yhteistyöhön, jossa he molemmat ovat aktiivisia toimijoita. Onnistumisen tullessa valmentaja kertoo tunteneensa urheilijan puolesta *onnea* ja *täyttymystä*, mikä implikoi urheilijan tärkeydestä valmentajalle.

4.2.2 Valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana

Tässä representaatiossa valmentaja representoidaan urheilijan tai ryhmän omistajana tai edustajana. Omistajuutta ilmaistaan genetiivipäättein.

30. Britannian yleisradioyhtiö BBC kertoo italialaissyntyperäisen valmistautuvan Pariisiin olympialaisiin yhdysvaltalaisen koluvalmentajan Rana Reiderin tiimissä. 26.9.2023

31. Sitä ennen hän oli itävaltalaisen Philipp Unfriedin valmennustallissa. 6.9.2023

Esimerkeissä 30 ja 31 urheilijoiden kerrotaan kuuluvan valmentajien *tiimiin* tai *valmennustalliin*. Valmentajat esitetään valmentamistaan urheilijoistaan koostuvien ryhmien omistajina ja edustajina. Ryhmistä käytetään nimityksiä *Rana Reiderin tiimi* ja *Philipp Unfriedin valmennustalli*. Valmentajan nimeä käytetään genetiivissä osana erisnimistä ryhmän nimeä, mikä korostaa valmentajan omistajuutta.

Esimerkeissä 32–34 valmentajan omistajuus näyttäytyy urheilijoista käytettävien substantiivien genetiivipäätteissä, valmentajan nimen genetiivipäätteissä sekä tehdyissä semanttisissa valinnoissa.

32. Suojatilleen Ylöstalo ehti puhua vain lyhyesti juoksun jälkeen, sillä valmentaja riensi videoimaan illan päättäneen naisten pika-aitafinaalin. 17.6.2023

33. Jan Petračin juoksijat tekevät hurjaa tulosta 16.8.2023

34. ”Voin lopettaa valmentamisen, kun minulla on maailmanmestari”, hän sanoo. 16.8.2023

Esimerkissä 32 urheilijaan viitataan aineisossa usein toistuvalla substantiivilla *suojatti*, joka on taivutettu genetiivissä. Genetiivin käyttäminen osallistuu representaation rakentumiseen, jossa valmentaja esitetään urheilijan omistajana. Urheilijat ovat valmentajien omia suojatteja. *Suojatti* on sanana sävyiltään enemmän omistajuuteen viittaava esittäessään urheilijan avuttomampana kuin esimerkin 33 neutraalimpi sanavalinta *Jan Petračin juoksijat*. Myös tässä esimerkissä valmentajan omistajuus ilmaistaan genetiivipäätteellä. Esimerkissä 34 omistajuus ilmaistaan selkeimmin: valmentaja käyttää ilmausta *kun minulla on maailmanmestari*. Omistuslause *minulla on* ilmaisee omistajuutta vahvasti. Sanalla *maailmanmestari* viitataan ilmiselvästikin urheilijaan. Urheilija esitetään siis jonakin, joka valmentajalla on omistuksessaan tai hallussaan.

35. Määttäsen lisäksi kaikki muutkin **Petracin valmennettavat** selvittivät tiensä finaaliin. 16.8.2023

36. **Igloin valmennettavat** harjoittelivat kahdesti päivässä kovaa, mutta lyhyitä pätkiä kerrallaan vetäen. 19.8.2023

Esimerkeissä 35 ja 36 käytetään aineistossa tiheästi ilmenevää ilmausta *valmennettavat* yhdessä omistusliitteisen valmentajaan viittaavan sanan kanssa: *Petračin*

valmennettavat ja *Igloin valmennettavat*. Urheilijat määritellään tällöin valmentajan kautta valmentaa-sanana johdoksella *valmennettavat*. TAVA-partisiippi *valmennettavat* ilmaisee urheilijat passiivisina tekemisen eli valmentamisen kohteina ja esittää valmentajan aktiivisena tekijänä. *Petračin valmennettavat* edustaa koko valmennusryhmää. Valmentajan nimen esiintyminen partisiipin genetiivimäärittäenä representoi valmentajaa sekä ryhmän omistajana että edustajana.

Esimerkeissä 37 ja 38 valmentaja käyttää asiantuntijuuteen pohjautuvaa auktoriteettiasemaa. Kun valmentaja esitetään auktoriteettiasemassa eli henkilönä, joka ohjaa, neuvoo tai kontrolloi urheilijaa, rakennetaan representaatiota asiantuntevasta valmentajasta. Auktoriteettiasemassa toimiva valmentaja nostetaan urheilija-valmentaja-hierarkiassa urheilijan yläpuolelle. Seuraavat esimerkit kuvaavat näitä auktoriteettia ilmentäviä toimintoja, joita valmentajien kuvataan tekevän.

37. Eveliina Määttäsen valmentaja-mies riemuitsi stadionin uumenissa: "Laitoin päähän ajatuksen"

Laitoin Even päähän ajatuksen, että Paavo Nurmen stadionilla teet sen. Haluan alituksen Suomessa suomalaisten edessä. 13.6.2023

38. Hurske sanoo, että valmentajan läsnäolosta on paljon apua. Silloin joku on tarvittaessa jarruttamassa ja kertomassa, jos ohjelman toistoja ei kannata tehdä loppuun asti.

"Vaikka osaan itsekin jo omaa kehoani kuunnella, mutta että joku on sitten kuitenkin sanomassa, että nyt ei, niin se on helpompi hyväksyä, kun se tulee sellaiselta ylempältä taholta." 18.8.2023

Esimerkin 37 valmentajan esitetään kontrolloivan valmentamansa urheilijan ajatuksia: *laitoin Even päähän ajatuksen*. Ilmaisuuksissa passiivisella urheilijalla, sillä urheilijan pää esitetään illatiivilla paikkana, johon ajatus laitetaan. Valmentaja kertoo sanoneensa valmentamalleen urheilijalle, että hän haluaa tämän alittavan kahden minuutin rajan Suomessa. Ilmaisussa *haluan alituksen* objekti *alitus* ilmaistaan genetiivillä haluamisen kohteena, jonka urheilija pystyy valmentajalleen tarjoamaan. Hänet esitetään auktoriteettina, joka kontrolloi ja ohjaa urheilijan toimintaa. Myös esimerkissä 38 valmentaja esitetään selkeänä auktoriteettina urheilijaan nähden. Valmentajalla esitetään olevan ymmärrystä ja taitoa, jota urheilijalla ei ole tarpeeksi mutta jota tämä tarvitsee. Valmentajan kerrotaan olevan *tarvittaessa jarruttamassa ja kertomassa, jos ohjelman toistoja ei kannata tehdä loppuun asti*. Valmentajan kuvataan kieltävän urheilijaa tekemästä jotakin, jota urheilija ilman valmentajan kieltoa todennäköisemmin tekisi. Urheilija viittaa valmentajaan sanoilla *ylempi taho*, mikä kertoo suoraan urheilijan ja valmentajan välisestä hierarkiasta urheilijan näkökulmasta.

4.2.3 Valmentaja yhteistyössä

Valmentajuus representoidaan aineistossa yhteistyönä eikä esimerkiksi valtakunnana. Valmennussuhteesta kirjoitetaan yhteistyösuhteena, ja urheilijoiden ja valmentajien

välisen yhteistyön pitkäkestoisuutta korostetaan. Valmentajat esitetään usein tasavertaisina urheilijoiden kanssa. Valmentajat representoidaan osana tiimejä ja kokonaisuuksia, ja valmentajuus näyttäytyy aineiston valossa tiimityöskentelynä. Esimerkeissä 39–41 valmennussuhteesta käytetään sanaa *yhteistyö*. Sanaa käytetään synonyyminomaisesti kuvaamaan valmennussuhdetta läpi aineiston. Yhteistyöllä viitataan aineistossa sekä urheilijan ja valmentajan väliseen vuorovaikutussuhteeseen että valmentajan vuorovaikutussuhteeseen muiden tiimiin kuuluvien henkilöiden, kuten toisten valmentajien kanssa.

39. Olympia-voittaja Marcell Jacobs yhteistyöhön kohu-valmentajan kanssa: ”Muutos on joskus tarpeen” 26.9.2023
40. Harjoitus oli kaksikon urheilija-valmentajayhteistyön ensimmäinen. 16.8.2023
41. Kaksikon arjessa se ei ole näkynyt. Pitkä yhteistyö luo jämäkän selkänöjan tekemiseen. 18.8.2023

Esimerkeissä 40 ja 41 esitetään urheilijan ja valmentajan välistä yhteistyötä. Kaikissa esimerkeissä urheilijaan ja valmentajaan viitataan sanalla *kaksikko*, mikä korostaa heidän välistä yhteistyötään, läheisyyttään ja tasavertaisuuttaan. Esimerkissä 40 urheilijan ja valmentajan väliseen suhteeseen viitataan sanoilla *kaksikon urheilija-valmentajayhteistyö*. Koska *kaksikko* on genetiivimääräte, on se olemassa myös urheilija-valmentajayhteistyön ulkopuolella: urheilija ja valmentaja ovat siis olleet kaksikko jo ennen yhteistyötä. Kyseiset urheilija ja valmentaja ovat parisuhteessa keskenään. Esimerkissä 41 korostetaan kaksikon yhteistyön pituutta, jonka kuvataan luovan jämäkän selkänöjan tekemiseen. Yhteistyön pituus esitetään toimivan valmennussuhteen perustana.

42. Nykyisin valmennussuhde on Suihkon mukaan melko tasavertainen. Hän on Hurskeelle paitsi valmentaja myös kaveri. Harjoitusohjelmia kaksikko miettii yhdessä. 18.8.2023

Esimerkissä 42 valmentaja arvioi suhteensa urheilijan kanssa olevan *melko tasavertainen*. Urheilijan ja valmentajan kerrotaan miettivän harjoitusohjelmia yhdessä. Myös tässä esimerkissä heihin viitataan yhteistyötä ja läheisyyttä korostavalla sanalla *kaksikko*. Valmentajan kerrotaan olevan urheilijalle *paitsi valmentaja myös kaveri*. Nämä kielelliset valinnat rakentavat representaatiota valmentajasta, joka tekee valintoja yhdessä urheilijan kanssa.

Esimerkeissä 43–45 yhteistyö ilmenee myös muiden kuin valmentajan ja urheilijan välillä.

43. ”Me yhdessä ohjelmoimme. Sitten minulla on siinä paljon muita eri alojen ammattilaisia mukana. Ympärillä on iso tiimi, paljon vanhoja tekijöitä”, Huntington kertoi keski-
viikkona Jyväskylässä.

Vanhoilla tekijöillä Huntington viittasi muun muassa entiseen pitkäaikaiseen päävalmentajaansa Matti Liimataiseen, joka on hänen valmennuksessaan mukana apuvalmentajan roolissa. 7.6.2023

Esimerkissä 43 urheilija kertoo kokonaisuudesta, jonka osana valmentajat ovat. Urheilija kertoo suunnittelevansa harjoittelunsa *yhdessä* valmentajan kanssa. Valmentaja ei siis ole yksin vastuussa harjoittelusta vaan ohjelmoi tasavertaisesti urheilijan kanssa. Valmentajan lisäksi urheilija kertoo tiimiinsä kuuluvan *paljon muita eri alojen ammattilaisia*. Aloja tai ammattilaisia ei ole nimetty, mikä synnyttää mielikuvan pienemmistä rooleista tiimissä. Toisaalta urheilija mainitsee ympärillään olevaan isoon tiimiin kuuluvan *paljon vanhoja tekijöitä*. Tämä korostaa jälleen yhteistyön pituuden arvokkuutta.

44. Pariisin olympiavuoteen Neziri aikoo valmistautua uuden valmennustiimin kanssa.

Jatkossa valmennustiimin muodostavat Nezirin avopuoliso Ville-Matti Rantala ja 34-vuotias pikajuoksija Samir Demnati. 6.9.2023

45. MARRASKUUSTA 2020 Hurskeen vastuvalmentajana toimi Antti Haapakoski. Entinen arvokisatason pika-aituri laati Hurskeen harjoitusohjelmat, mutta Suihko pysyi valmennustiimissä katsomassa harjoituksia muutaman kerran viikossa. 18.8.2023

Esimerkeissä 44 ja 45 valmentajiin kuuluvista henkilöistä käytetään sanaa *valmennustiimi*, mikä korostaa valmentajien välistä keskinäistä yhteistyötä. Esimerkissä 44 valmennustiimin *muodostavat* urheilijan avopuoliso Ville-Matti Rantala ja pikajuoksija Samir Demnati. Sana *muodostaa* korostaa valmentajien aktiivista toimijuutta heidän keskinäisessä yhteistyössään. Urheilijan ei kerrota kuuluvan valmennustiimiin, vaan hän valmistautuu olympiavuoteen uuden valmennustiimin *kanssa*. Hän siis tekee yhteistyötä valmennustiiminsä kanssa, johon kuuluvat valmentajat taas tekevät yhteistyötä keskenään. Esimerkissä 45 valmennustiimiin kuuluvien henkilöiden roolit on eritelty *vastuuvalmentajaksi* ja toiseksi valmentajaksi, joka *pysyi valmennustiimissä*. Valmennustiimissä pysynyt valmentaja muodostaa tekstin kontekstin perusteella urheilijan kanssa tiiviin yhteistyöhön pohjautuvan valmennussuhteen. *Vastuuvalmentaja* sanana korostaa Antti Haapakosken roolia vastuunkantajana, kun taas Suihkon rooli uskollisena henkilönä urheilijan rinnalla välittyy verbistä *pysyä*, joka niin ikään ilmentää pidempään jatkunutta yhteistyötä.

4.3 Valmentaja urheilun ulkopuolella

Valmentajista kerrotaan myös urheilukontekstin ulkopuolella. Valmentaja urheilun ulkopuolella -representaatiossa valmentajat esitetään ikään kuin tavallisina ihmisinä kuvaamalla heidän roolejaan perheessä ja muissa ammateissa. Roolien kautta valmentajat esitetään toisten yhteistöjen jäseninä ja edustajina urheiluympäristön ja -

yhteisöjen ulkopuolella. Valmentajuus näyttäytyy sivutyönä, jota valmentajat tekevät muiden velvollisuuksiensa ohessa. Representaatioon sisältyvät myös valmentajien kansallisuudet, joita ilmenee runsaasti läpi aineiston. Kansallisuuksien liittäminen osaksi valmentaja urheilun ulkopuolella -representaatiota ei ole yksiselitteistä, mutta perustelen tekemäni valinnan sillä, että erityisesti ulkomaalaiset valmentajat esitetään kansallisuussanojen avulla toisten yhteisöjen jäseninä ja maiden kansalaisina. Sanoilla rakennetaan käsityksiä meistä ja muista, suomalaisista ja ulkomaalaisista. Niillä luonnehditaan valmentajia urheilukontekstin ulkopuolella.

46. SUIHKO valmentaa Hursketta oman työnsä ohessa. 18.8.2023

47. Syyskuun lopulla Paunonet pakkaavat autonsa ja ajavat Sloveniaan tapaamaan siellä asuvaa tyttärtään Ainoa ja kolmevuotiasta lastenlastaan. 24.9.2023

Esimerkissä 46 valmentajan kerrotaan valmentavan urheilijaa *oman työnsä ohessa*. Valmentamiseen ei viitata työnä toisin kuin Suihkon työhön rehtorina. Postpositio *ohessa* tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan (2024) mukaan yhdessä, samalla kertaa, samanaikaisesti, rinnakkain jonkun kanssa, lisäksi, rinnalla tai ohella. Valmentaminen esitetään siis rinnakkaisena valmentajan oman työn kanssa. Kuitenkin juuri valmentaminen on sitä, mitä tehdään toisen toiminnan ohessa. Tämä asettaa valmentajuuden alisteiseen asemaan Suihkon työhön verrattuna, vaikka *ohessa* kieliinkin jonkinlaisesta samanarvoisuudesta. Omistussana *oman* on kiinnostava suhteessa valmentamiseen – jos rehtorin työ on valmentajan oma työ, kenelle valmentaminen kuuluu? Omistussana korostaa Suihkon roolia urheilun ulkopuolella: hänellä on *oma työ*, jonka ohessa hän sivutoimisesti valmentaa.

Esimerkissä 47 valmentaja esitetään osana perhettä. Häneen viitataan substantiivilla *Paunonet*, joka sisältää valmentaja Paunosen lisäksi tämän vaimon. Näin valmentaja esitetään erisnimien kautta aviomiehenä. Esimerkissä hänen kerrotaan matkustavan Sloveniaan tapaamaan *tyttärtään* ja *lastenlastaan*, jolloin hänet esitetään myös isänä ja isovanhempänä. Nämä perheroolit tulevat esiin implisiittisesti, eikä valmentajasta puhuta suoraan sanoilla aviomies, isä tai isoisä.

Valmentajiin liitetään aineistossa usein myös kansallisuuksia etenkin heidän ollessa muualta kuin Suomesta. Myös suomalaisten valmentajien kansallisuus on mainittu aineistossa. Kansallisuuksien lisäksi valmentajien kotipaikkakunnat mainitaan aineistossa usein. Kansallisuudet ja paikkakuntalaisuudet esiintyvät aineistossa sekä adjektiiveina että substantiiveina.

48. Kotaja siirtyi hollantilaisen Arno Mulin valmennukseen. 10.7.2023

49. SYYSKUUSSA Petrač on asunut Suomessa neljä vuotta. Keravalainen kehuu yleisurheilun nauttimaa suosiota ja arvostusta Suomessa. 16.8.2023

Esimerkissä 48 valmentajaa kuvataan adjektiivilla *hollantilainen*. Kansallisuuden nostaminen esiin korostaa valmentajan ulkomaalaisuutta. Valmentajaa ei uutisessa ole kuvailtu millään muilla adjektiiveilla, jolloin hollantilaisuus määrittää häntä tekstissä.

Esimerkissä 49 valmentajasta käytetään substantiivia *keravalainen*. Kun paikkakuntalaisuus ilmaistaan substantiivin kautta, esitetään valmentaja ikään kuin keravalaisien edustajana. Esimerkissä huomionarvoista on sisällöllisesti myös se, että valmentajaan viitataan Suomen kaupunkiin viittaavalla sanalla *keravalainen* sen jälkeen, kun hänen kerrotaan asuneen Suomessa neljä vuotta. Vaikka valmentajaa luonnehditaan substantiivilla *keravalainen* suomalaiseksi, korostuu hänen ulkomaalaisuutensa siitä huolimatta.

5 PÄÄTÄNTÖ

Lähdin tutkielmassani tarkastelemaan, millaisia representaatioita yleisurheiluvalmentajista Helsingin Sanomissa on. Representaatioita ilmeni seitsemän: valmentaja entisenä urheilijana, valmentaja asiantuntijana, valmentaja persoonana, valmentaja läheisenä ihmisenä, valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana, valmentaja yhteistyössä sekä valmentaja urheilun ulkopuolella. Representaatiot rakentuivat pääosin semanttisin perustein kieliopin käsitteitä hyödyntäen. Yleisesti ottaen yleisurheiluvalmentajista puhutaan Helsingin Sanomissa positiiviseen sävyyn, eikä heitä tai heidän ammattitaitoaan juuri kyseenalaisteta. Representaatioissa korostuvat valmentajan ammattitaito ja läheinen suhde urheilijan kanssa.

Toinen tutkimuskysymykseni liittyi niihin kielellisiin keinoihin, joilla representaatioita rakennetaan. Kielelliset keinot ovat representaatioiden välillä moninaisia, mutta tietyt kielelliset valinnat korostuvat kussakin representaatiossa. Valmentaja entisenä urheilijana -representaatiota rakennetaan pääosin sanavalinnoin: keskiössä ovat substantiivilausekkeet, määritteet ja appellatiivit, kuten *entinen huippujuoksija* ja *raudanluja arookisakilpailija*. Valmentaja asiantuntijana -representaatio rakentuu myös paljon sanavalinnoin ja semanttisin perustein. Representaatiossa verbien merkitys korostuu, kun valmentajan asiantuntijuutta kielennetään tämän toiminnan kautta. Lisäksi representaatiossa ilmenee ammattisanastoa, jolla asiantuntijuutta tuetaan. Valmentaja persoonana -representaatiossa kielellisistä keinoista korostuvat erityisesti adjektiivit, joilla valmentajia ja heidän toimintaansa kuvaillaan. Valmentaja läheisenä ihmisenä -representaatio rakentuu pääosin sanavalintojen kautta, jotka korostavat urheilijan ja valmentajan välistä läheistä suhdetta. Sana *kaksikko* nousi aineistosta esiin hyvin usein käytettynä urheilijaan ja valmentajaan viittaavana sanana sekä valmentaja läheisenä ihmisenä - että valmentaja yhteistyössä -representaatiossa. Valmentaja läheisenä ihmisenä -representaatiossa ihmissuhteen pituus tuotiin usein ilmi, mitä kielennettiin ja korostettiin lukusanoin. Valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana -representaatiossa genetiivin käyttö oli kielellisistä representaatiota

rakentavista keinoista yleisin ja selkeimmin havaittavissa. Kiinnostava, usein toistuva sanavalinta representaatioissa on *suojatti*, joka esiintyy aineistossa usein valmentajan omistajuutta ilmaisevassa genetiivissä. Valmentaja yhteistyössä -representaatio rakentuu kaksikko-sanana lisäksi muiden, yhteistyötä korostavien sanavalintojen varaan. Merkittävää on, että sana *yhteistyö* on aineistossa synonyymi valmennussuhteelle. Myös valmentaja urheilun ulkopuolella -representaatiota rakennetaan valmentajan rooleihin viittaavilla sanavalinnoilla ja kansallisuussanoilla.

Tutkimuksen tulokset ovat monelta osin sellaisia, joita osasin aikaisemman tutkimuksen ja alan henkilökohtaisen tuntemuksen pohjalta odottaa. Koska valmentajien representaatioita mediassa on tästä näkökulmasta tutkittu varsin vähän, peilaan tuloksiani pääosin Kirsi Hämäläisen lisensiaatintyöhön (2003). Tutkimukseni tulokset mukailevat Hämäläisen tuloksia: hän toteaa urheilijoiden kertomusten pohjalta, että valmentaja on hyvin merkityksellinen ihminen urheilijan elämässä ja valmentajista kirjoitetaan myönteisiä ja arvostavia kuvauksia (Hämäläinen 2003, s. 129). Myös omassa aineistossani valmentajien kuvaukset ovat suurimmilta osin myönteisiä. Representaatioista välittyy myös valmentajan suuri merkitys urheilijalle.

Valmentaja entisenä urheilijana ja valmentaja asiantuntijana -representaatiot liittyvät tiiviisti valmentajan ammattitaitoon. Valmentaja entisenä urheilijana -representaatio esittää valmentajan kokemusasiantuntijana. Tulos on linjassa Pitkäsen (2014) havaintojen kanssa voimistelijatyttöjen ihannevalmentajasta: valmentajalta odotetaan hänen mukaansa kilpaurheilutaustaa. Valmentajien urheilijuus nostetaan esiin usein määritteenä tai appellatiivina. Kiinnostavaa representaatioissa on se, että valmentajia ja urheilijoita verrataan urheilusuoritusten ja -menestyksen kautta toisiinsa. Vertailulla rakennetaan heidän välilleen tietynlaista ”oppipoika ja mestari” -hierarkiaa. Myös Hämäläinen (2003, s. 137) toteaa, että valmentajien asiantuntemusta arvioidaan vertailemalla valmentajan tietoja urheilijan omiin sekä arvioimalla urheilijan kehitystä.

Kuten Hämäläisenkin (2003) tutkimuksessa, valmentaja nähdään ensisijaisesti asiantuntijana. Valmentaja asiantuntijana -representaatio on kooltaan tutkimuksen suurin ja siten kenties merkittävin. Vaikka tutkimukseni on laadullinen eikä määrällinen, on selvästi huomattavissa, että tämä representaatio käsittää suurimman osan aineistosta. Tutkimuksessani valmentaja asiantuntijana -representaatio rakentui sen pohjalta, mitä valmentaja tekee. Representaatioissa valmentaja menestyy, osaa, tietää, kertoo tai paljastaa jotain ja arvioi tai arvostelee urheilijaa. Valmentajien asiantuntijuutta ilmaistaan tuomalla esiin, mitä he tietävät, osaavat tai mitä he ovat saavuttaneet. Hämäläisen (2003, s. 130) aineistossa valmentajan tehtävistä korostuu erityisesti urheilijan neuvominen ja palautteen antaminen. Valmentajien menestyksessä huomionarvoista on, että sitä ei ole ilman urheilijan menestystä: valmentajan menestystä ilmentetään aineistossakin sen kautta, mitä tämän valmentamat urheilijat ovat saavuttaneet.

Hämäläisen (2003, s. 137) mukaan valmentajan kriteerit täyttyvät, kun hän ”tietää mitä tekee ja hänellä on riittävät vuorovaikutustaidot”. Tarkastelen valmentamiseen liittyvää vuorovaikutusta osana valmentaja läheisenä ihmisenä -representaatiota, mutta on selvää, että valmentajuutta tarkastellessa nämä kaksi representaatiota ovat asiantuntijuuden näkökulmasta hieman limittäisiä. Tarkoitin tällä sitä, että vuorovaikutustaidot ja suhde urheilijaan ovat osa asiantuntevaa valmennusta ja asiantunteva, luotettava valmennus osa läheistä ihmissuhdetta ja vuorovaikutusta.

Valmentaja läheisenä ihmisenä, valmentaja urheilijan tai ryhmän omistajana ja edustajana sekä valmentaja yhteistyössä -representaatiot liittyvät valmentajan ja urheilijan väliseen suhteeseen. Aikaisempaan tutkimukseen pohjautuvista ennako-oletuksistani poiketen aineistosta ei välity juuri ollenkaan valmentajan auktoriteettia, vaan urheilijan ja valmentajan välinen suhde esitetään hyvin tasa-arvoisena. Hämäläinen (2003, s. 152) määrittelee valmentamisen valmentajan ja urheilijan väliseksi yhteistyöksi. Valmentaja yhteistyössä -representaatio vastaa tähän määritelmään.

Valmentajan läheisyys ja urheilijan ja valmentajan välinen vuorovaikutussuhde korostuvat aineistossa linjassa Hämäläisen (2003) havaintojen kanssa. Valmentaja nähdään merkityksellisenä muutenkin kuin urheilusuoritusten kehittäjänä: aineistossa valmentajaan viitataan jopa perheeseen rinnastuvalla sanalla ”äitihahmo”. Myös Hämäläisen (2003, s. 134) aineistossa valmentajaa verrataan vanhempaan.

Siinä missä Hämäläisen (2003, s. 131) havainnot painottavat valmentajan omistautuneisuutta, korostuu oman tutkimukseni tuloksissa valmentamisen sivutoimisuus. Valmentaja urheilun ulkopuolella -representaatio kuvaa valmentajat toisissa ammateissa ja rooleissa. Valmentamista tehdään ”oman työn ohessa” ja ”päätyö” on jotain muuta. Helsingin Sanomat vaikuttaa siis rakentavan valmentajista vähemmän omistautunutta kuvaa urheilijoiden käsityksiin (ks. Hämäläinen 2003) verrattuna. Valmentajan tekemä työ ja hänen merkityksensä urheilijalle ja tämän suorituksille vaikuttaa tästä näkökulmasta jäävän hieman pimentoon urheilun ulkopuolisilta. Valmentajan työn arvostus ja sen merkityksen ymmärtäminen heijastuu myös siihen, miten kriittisesti heistä mediassa kirjoitetaan.

Vaikka aineistot ovat keskenään hyvin erilaisia (urheilijoiden kirjoitukset ja Helsingin Sanomat), näyttäytyvät valmentajat niissä melko samankaltaisina. Merkittävin ero on kenties siinä, että urheilijoiden teksteissä valmentajista puhutaan kriittisesti, kun taas omassa aineistossani valmentajien kuvaus on todella positiivista. Hämäläisen (2003, s. 148) mukaan valmentajien erehtyväisyyteen ei urheilijoiden teksteissä suhtauduta ymmärtäväisesti. Oman tutkimukseni aineistossa valmentajien erehtyväisyyttä tuodaan esiin kuitenkin hyvin vähän. Jos valmentaja on epäonnistunut tai tehnyt virheen, hän ei koskaan ole yksin virheen tekijänä, vaan urheilija ja valmentaja ovat tehneet virheen yhdessä. Urheilujournalismia onkin kritisoitu sen kriiikkittömyydestä (Laine & Turtiainen 2018, s. 282--283). Kriiikkittömyys valmentajia kohtaan on

kiinnostavaa etenkin, kun sitä verrataan uutisointiin urheilijoista ja heidän suorituksistaan. Se, kehen kritiikki kohdistetaan, implikoi sitä, kenen vastuulla virheen nähdään olevan. Valmentajan toimijuus epäonnistumisissa on analyysini perusteella hyvin pientä, vaikka urheilijat itse kokevat Hämäläisen (2003, s. 137) mukaan valmentajan vastuun suurena ja virheet jopa anteeksiantamattomina. Ferreira ja muut (2018) toteavat Brasiliassa toteutetussa valmentajien mediarepresentaatiota tarkastelleessa tutkimuksessaan, että valmentajien ammattitaitoa, työtä ja pätevyyttä arvioidaan ja arvostellaan lehdissä. Omassa aineistossani tällaista arvostelua ei esiinny käytännössä lainkaan. Brasilialaisen tutkimuksen valmentajat valmentavat yleisurheilun sijaan jalkapalloa, mikä saattaa kansallisen kulttuurin lisäksi vaikuttaa erilaisiin tutkimustuloksiin.

Kuten todettu, valmentaja on merkittävä henkilö urheilijan elämässä. Hän vaikuttaa urheilijaan tämän kehon, tilanteen ja taitojensa kautta ja säätelee toiminnallaan urheilijan elämän laatua (Puhakka 1995, s. 16). Valmentajista kirjoitetaan äitihahmoina ja ystävinä, heihin tukeudutaan tiukan paikan tullen ja heitä pidetään lajinsa kunnioitettavina asiantuntijoina. Pyrin tutkimuksellani selvittämään, minkälaisina valmentajia pidetään ja miten heistä kirjoitetaan. Mielikuva siitä, minkälainen valmentaja on, siirtyy perimätietona valmentajapolvelta toiselle (Hämäläinen 2003, s. 136). Media osallistuu levittämään tietoa siitä, minkälainen valmentaja on. Jotta suomalaista valmennusta voidaan kehittää toivottuun suuntaan, on saatava ensin kattava kuva nykytilanteesta ja niistä asenteista ja käsityksistä, jotka valmentajuutta ohjaavat. Tutkimukseni raottaa näitä käsityksiä ja toivon sen herättävän tutkijoita, urheilun piirissä toimivia ja urheilumediaa kuluttavia henkilöitä tarkastelemaan valmentajuutta aikaisempaa kriittisemmin. Tutkimuksen tuloksista voisi olla hyötyä esimerkiksi valmentajakoulutuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Tutkimuksen tuloksia tarkastellessa on syytä huomioida, että tutkimukseni tarjoaa tietoa vain yhden sanomalehden yleisurheiluvalmentajarepresentaatioista. Aineisto on tarkoin rajattu tutkimukseen käytettävissä olevien resurssien vuoksi. Olisi kiinnostavaa täydentää tekemääni tutkimusta selvittämällä valmentajista muodostuvaa kuvaa representaatioiden ja diskurssien kautta myös muissa medioissa. Myös eri urheilulajien sisällyttäminen tutkimukseen tarjoaisi arvokasta tietoa lajien sisäisistä kulttuureista ja toimintatavoista. Esimerkiksi joukkuelajien ja yksilölajien valmentajarepresentaatioiden vertailu voisi olla antoisa tutkimuslähtökohta. En ole tässä tutkimuksessa analysoinut sukupuolen tai iän vaikutusta representaatioihin, mutta niiden huomioiminen analyysissä voisi tarjota tietoa tasa-arvokysymyksistä urheilun piirissä.

Aineistoni rajauksessa haasteena on se, että mediahuomiota saavia, seurattuja ja tunnettuja valmentajia on Suomessa vain muutamia. Vaikka Helsingin Sanomat on mediana suuri, on siinä esiintyvien yleisurheiluvalmentajien lukumäärä melko pieni. Siksi aineistoni uutiset kertoivat usein samoista valmentajista. Tällöin valmentajien

henkilökohtaiset arvot, persoona ja henkilöbrändit voivat vaikuttaa siihen, miten heistä kirjoitetaan. Helsingin Sanomat kirjoittaa pääosin pääkaupunkiseudun paikallisista henkilöistä, jolloin myös alueellinen rajausta karsii aineistostani pois valmentajia, jotka ehkä toisissa medioissa esiintyvät enemmän. Suppeasta otannasta huolimatta tutkimukseni tulokset ovat relevantteja ja vastaavat todellisuutta siinä määrin, että paljon esillä olevat valmentajat vaikuttavat merkittävästi käsityksiini, joita yleisöllä ja mediolla on valmentajuudesta.

Tutkimusmenetelmäni jättää tilaa tutkijan omille tulkinnoille ja subjektiivisuudelle. Henkilökohtainen kokemukseni yleisurheilusta, valmentamisesta ja valmennussuhteista on tarjonnut minulle kiinnostusta ja ymmärrystä aiheistani kohtaan, mutta myös vaikuttanut käsityksiini, asenteisiini ja ennakko-oletuksiini. Tunnen useita aineistoni käsittelemiä henkilöitä henkilökohtaisesti, mutta tutkimukseni havainnot on tehty aineiston pohjalta. Olen pyrkinyt toimimaan objektiivisesti ja sivuuttamaan oman urheilijuuteni, mutta se on silti mahdollisesti vaikuttanut analyysiini. Toisaalta ymmärrykseni yleisurheilusta on auttanut minua tutkimuksen tekemisessä ja olen pystynyt analysoimaan aineistosta nousseita ilmiöitä asiantuntevasti.

Hämäläinen (2003, s. 149) kiteyttää tutkimuksessaan, minkälainen olisi urheilijoiden toivomusten ja odotusten mukainen ihannevalmentaja. Tutkimuksen tekemisen aikaan 2000-luvun alussa suomalainen valmennus oli vasta siirtymässä urheilijakeskeisempään tyyliin. Onkin ilahduttavaa huomata, että se kuva, jota Helsingin Sanomat nyt yli 20 vuotta myöhemmin valmentajista heijastaa ja rakentaa, vastaa hyvin Hämäläisen johtopäätöksiä ihannevalmentajasta. Suomalainen valmennus on siis kehittänyt ja jatkaa kehitystään, kunhan siihen kiinnitetään tutkimuksessa huomiota riittävästi ja monialaisesti.

LÄHTEET

- Blommaert, J. (2005). *Discourse: A critical introduction*. Cambridge University Press.
- Borges, M., Rosado, A., & de Oliveira, R. (2022). Foreign coaches viewed through media discourse. *Sports Coaching Review*, 1-22.
- Cunningham, G. B., & Bopp, T. (2010). Race ideology perpetuated: Media representations of newly hired football coaches. *Journal of Sports Media*, 5(1), 1-19.
- Eco, U. (1985). *Matka arkipäivän epätodellisuuteen* [Faith in fakes: Travels in hyperreality. Suom. A. Buffa]. WSOY.
- Etusuora. (27.5.2024). *Tämä ainutlaatuinen vertailu paljastaa Suomen yleisurheilun todellisen tason Euroopassa*. Viitattu 31.7.2024.
<https://etusuora.com/uutiset/tama-ainutlaatuinen-vertailu-paljastaa-suomen-yleisurheilun-todellisen-tason-euroopassa>
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. Routledge.
- Fairclough, N. (1995). *Miten media puhuu*. Vastapaino.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.
- Ferreira, H. J., Metzner, A. C., Ferreira, J. D. S., Cunha, L. D. D., Pinto, A. S., Murbach, M. A., & Drigo, A. J. (2018). *Media and sport: representations of coaches in a newspaper*.
- Gee, J. (1999). *An introduction to discourse analysis: Theory and method*. Routledge.
- Gee, J. (2010). *An introduction to discourse analysis: Theory and method*. [e-kirja]. Routledge Taylor & Francis Group.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskylaebooks/reader.action?docID=574559>
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage Publications.
- Hargreaves, J., & Anderson, E. (2014). *Routledge handbook of sport, gender and sexuality*. Routledge.
- Hietala, M., & Skyttä, A. (2005). *“Tosi fiksu valmentaja”: Juoniorijääkiekkoilijoiden kokemuksia valmennuksesta* [Pro gradu].
- Hämäläinen, K. (2003). *Enemmän kuin valmentaja? Valmentaja urheilijoiden kirjoituksissa* [Lisensiaatintutkimus].
- Hämäläinen, K. (2008). *Urheilija ja valmentaja urheilun maailmassa: Eetokset, ihanteet ja kasvatustarinoissa* [Väitöskirja].
- Jokinen, A., Juhila, K., & Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä* (2. painos). Vastapaino.
- Kolamo, S. (2014). *FIFA valtapeli: Etelä-Afrikan jalkapallon MM-kisat 2010 keskitettynä mediaspektaakkelina* [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201501141107>

- Laine, A. (2011). *Urheilujournalismin Suomi-Ruotsi-maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia uutisoinnista*. Edita.
- Lehti, L., Haapanen, L., & Kääntä, L. (2018). Diskurssintutkimus – Monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. In L. Haapanen, L. Kääntä, & L. Lehti (Eds.), *Diskurssintutkimuksen menetelmistä. On the methods in discourse studies*. (Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2018 / n11, pp. 4-19). AFinLA-e.
- Nikkola, J. (2007). *”Sikahyvä valmentaja...?”: Pesislukiolaisten kirjoituksia valmentajista* [Pro gradu].
- Phillips, N., & Hardy, C. (2011). *What is discourse analysis*. SAGE Publications, Inc.
- Pietikäinen, H. (2014). *Hyvä valmentaja 10-15-vuotiaiden telinevoimistelussa kilpailevien tyttöjen silmin* [Pro gradu].
- Pietikäinen, S., & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pirinen, R. (2006). *Urheileva nainen lehtiteksteissä*. Tampere University Press.
- Real, M. R. (1998). MediaSport: Technology and the commodification of postmodern sport. In L. A. Wenner (Ed.), *MediaSport* (pp. 14-26). Routledge.
- Rowe, D. (2004). *Critical readings: Sport, culture and the media*. Open University Press.
- Räsänen, E. (2021). *Suomen keihäskarju ja neiti huoleton* [Pro gradu].
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turtiainen, R. (2012). *Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin – Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa* [Väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5176-5>
- Wii, J. (2006). *Media uudistuvassa yhteiskunnassa: Median muuttuvat pelisäännöt*. Sitra.
- Ärje, A. (2.6.2018). Karu parahdus yleisurheilun valmentajien asemasta: ”Valmentajat loppuvat, ei anneta arvoa”. *MTV uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/karu-parahdus-yleisurheilun-valmentajien-aseasta-valmentajat-loppuvat-ei-anneta-arvoa/6932886#gs.cawl7e>

AINEISTOLÄHTEET

Kattilakoski, Aino 7.6.2023: Maria Huntington vaihtoi valmentajaa, vanha tuttu palasi taustalle – tässä syy <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009641234.html>

Kuisma, Joonas 13.6.2023: Valmentaja väittää – Viivi Lehikoisen unelma mureni yhden virheen takia <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009653607.html>

Kuisma, Joonas 13.6.2023: Eveliina Määttäsen valmentajamies riemuitsi stadionin uumeissa: ”Laitoin päähän ajatuksen” <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009653980.html>

Teiskonlahti, Kirsi 17.6.2023: Samuelsson kolkuttelee jo Euroopan kärkeä – valmentaja povaa vielä kovempia aikoja <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009663648.html>

Teiskonlahti, Riku 10.7.2023: Amanda Kotaja hätyytteli jo ME:tä – taustalla on valmentajan oivallus <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009696685.html>

Hakanen, Saara 14.7.2023: Eemil Helanderin junioriura huipentui EM-hopeaan – omisti mitalin vakavasti sairaalle valmentajalleen <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009716238.html>

Teiskonlahti, Riku 29.7.2023: Wilma Murron valmentaja on kieltäytynyt jo kahdesti Qatarin tekemästä huipputarjouksesta – näin hän perustelee <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009743206.html>

Hakanen, Saara 16.8.2023: Jan Petračin juoksijat tekevät hurjaa tulosta <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009753773.html>

Teiskonlahti, Kirsi 18.8.2023: Yhteisellä asialla <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009787973.html>

Kivioja, Olli 19.8.2023: Valentin Kononen ällistyi MM-kävelyn ”järkyttävän kovasta” vauhdista <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009795314.html>

Kuisma, Joonas 19.8.2023: Valmentajan suuri salaisuus <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009787963.html>

Kuisma, Joonas 24.8.2023: Valmentaja Jarno Koivunen on nähnyt Wilma Murron kasvun 9-vuotiaasta tähdeksi ja aikuisten MM-mitalistiksi <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009805544.html>

Kivioja, Olli 27.8.2023: Tero Pitkämäki Helanderista: Sortui samoihin virheisiin kuin monissa tämän kauden kisoissa <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009813868.html>

Pusa, Ari 6.9.2023: Nooralotta Neziri jättää valmentajansa, mutta antaa takaportin uransa jatkolle vuoteen 2025 <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009837581.html>

Pusa, Ari 24.9.2023: Yhä ennätysjuoksija <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009848692.html>

Moilanen, Mika 26.9.2023: Olympiavoittaja Marcell Jacobs yhteistyöhön kohuvalmentajan kanssa: ”Muutos on joskus tarpeen” <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009882002.html>